

PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Sveučilišni specijalistički studij Pravo društava i trgovačko pravo

Andrea Bošnjak

**NASLJEĐIVANJE POSLOVNOG UDJELA - SUKOB PRAVA DRUŠTAVA I
NASLJEDNOG PRAVA**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Izv.prof.dr.sc. Antun Bilić

Zagreb, 2026.

Izjava o autorstvu

Ja, Andrea Bošnjak, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završenog rada te da u radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima osim onih navedenih u radu.

SAŽETAK

U radu se razmatra sukob prava društava i nasljednog prava u okviru nasljeđivanja poslovnog udjela na način da se sukladno temeljnim načelima i institutima obiju grana prava kroz rad pokušava odgovoriti na određena pitanja koja se kao sporna javljaju u teoriji i praksi, a vodeći se postojećim pravnim pravilima, domaćom i stranom sudskom praksom te domaćom i stranom pravnom teorijom. Posebna pažnja posvećuje se pravnom shvaćanju koje je Vrhovni sud Republike Hrvatske zauzeo u oglednom postupku br. Gop 1/2023-15, odlukama koje su uslijedile nakon toga te pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske iz odluke br. Rev-10/2026 od 27. siječnja 2026. godine. U radu se razmatraju pitanja poput trenutka stjecanja članstva u društvu prilikom nasljeđivanja poslovnog udjela, načina ostvarivanja članskih prava od strane više nasljednika istog poslovnog udjela, odgovornosti nasljednika za obveze iz poslovnog udjela. S tim u vezi razmatraju se i pitanja legitimacije nasljednika prema društvu prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka, ovlaštenja za ostvarivanje članskih prava kada postoji spor između potencijalnih nasljednika, utjecaja naknadnog utvrđenja drugačijeg kruga nasljednika na valjanost odluka skupštine. U tom smislu izlaže se domaća i strana sudska praksa i pravna teorija te se u duhu obiju grana prava nastoje istaknuti potencijalni *de lege ferenda* prijedlozi u pogledu trenutnog uređenja pravnog položaja nasljednika u društvu.

Ključne riječi: nasljeđivanje poslovnog udjela, stjecanje članskih prava nasljeđivanjem, pravni položaj nasljednika u društvu, društveni ugovor, ogledni postupak br. Gop 1/2023-15, odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev-10/2026

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Trenutak stjecanja poslovnog udjela nasljeđivanjem i trenutak od kada nasljednici mogu ostvarivati članska prava	3
3. Moguća normativna rješenja za razdoblje između smrti člana društva do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju	6
4. Utjecaj naknadnog utvrđenja drugačijeg kruga nasljednika na valjanost odluka skupštine.....	9
4.1. Krug osoba ovlaštenih na ostvarivanje članskih prava	9
4.2. Valjanost odluka skupštine u slučaju naknadnog utvrđenja drukčijeg kruga nasljednika	10
5. Ostvarivanje članskih prava od strane više ovlaštenika istog poslovnog udjela	13
5.1. Zajedničko ostvarivanje prava iz poslovnog udjela	13
5.2. Utjecaj pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju na način ostvarivanja prava iz poslovnog udjela od strane više ovlaštenika.....	15
5.3. Njemačka sudska praksa i pravna pravila u pogledu zajedničkog ostvarivanja prava iz poslovnog udjela	17
5.4. Ostvarivanje prava glasa na skupštini	19
5.5. Mehanizmi koji omogućuju jedinstveno ostvarivanje prava.....	21
5.6. Aktivna legitimacija jednog od ovlaštenika poslovnog udjela za podnošenje tužbe radi pobijanja odluke skupštine	22
6. Pravno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske zauzeto u oglednom postupku broj Gop 1/2023-15 dana 10. siječnja 2024. godine	24
6.1. Povod za pokretanje oglednog postupka i ogledno pravno shvaćanje	24
6.2. Odgovori na sporna pitanja iz oglednog pravnog shvaćanja.....	26
7. Postupak koji je prethodio pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske iz 2026. godine	27
7.1. Činjenični okvir spora i sporna pravna pitanja.....	27
7.2. Pravni stav prvostupanjskog suda	28
7.3. Osvrt na pravni stav prvostupanjskog suda.....	29
7.4. Pravni stav drugostupanjskog suda	31
7.5. Osvrt na pravni stav drugostupanjskog suda.....	31
8. Pravno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske zauzeto u postupku broj Rev-10/2026 dana 27. siječnja 2026. godine	32

9. Odgovornost za ostaviteljeve dugove prema ZN-u i odgovornost za članske obveze prema ZTD-u.....	37
10. Zaključak.....	39
11. Literatura:	43
12. Popis kratica:	46

1. Uvod

Svaka grana prava uređuje različite pravne odnose te niti jedna nije konkretno namijenjena za rješavanje situacija u kojima dolazi do ispreplitanja pravnih odnosa uređenih različitim granama prava budući da svaka svoje temelje gradi na sebi svojstvenim pravnim načelima. Stoga ne postoje niti izričita pravna pravila koja bi u određenim slučajevima na izričit i nedvojben način riješila sukobe prava društava i nasljednog prava koji se javljaju u okviru nasljeđivanja poslovnog udjela. Naime, Zakon o trgovačkim društvima¹ (dalje u tekstu: ZTD) i Zakon o nasljeđivanju² (dalje u tekstu: ZN) ne uređuju u potpunosti utjecaj pravnih učinaka nasljeđivanja na odnose unutar društva te na članska prava i obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela koji se nasljeđuje. Člankom 412. stavkom 1. ZTD-a određeno je da se poslovni udjeli mogu nasljeđivati, a slijedom čega poslovni udio čini dio ostavine preminulog člana društva. Poslovni udio utjelovljuje članstvo u društvu s ograničenom odgovornošću te predstavlja skup članskih prava i obveza.³ Pritom poslovni udio ne predstavlja zbroj pojedinačnih prava i obveza, nego jedinstvenu pravnu cjelinu.⁴ Iz navedenog se može zaključiti da poslovni udio ima dvojni prirodu: s jedne strane predstavlja dio imovine člana društva i ulazi u sastav njegove ostavine, dok s druge strane predstavlja izraz članstva u društvu. Upravo zbog toga nasljeđivanje poslovnog udjela otvara pitanja koja nadilaze okvire jedne grane prava. Naime, statusnopravna komponenta poslovnog udjela zahtijeva primjenu posebnih pravila prava društava. U tom pogledu odredbe ZTD-a predstavljaju *lex specialis* u odnosu na opća pravna pravila nasljednog prava kada je riječ o položaju nasljednika u odnosu prema društvu te o ostvarivanju prava i obveza koje proizlaze iz poslovnog udjela. Pri tome treba uzeti u obzir da je pravo društava kod nas relativno mlada grana prava. Dok su se u njemačkoj sudskoj praksi pitanja nasljeđivanja poslovnog udjela razmatrala još početkom 20. stoljeća,⁵ u hrvatskoj sudskoj praksi ona su se posebno aktualizirala u posljednjih nekoliko godina⁶ zbog sve češće smjene generacija osoba

¹ Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23, 136/24.

² Narodne novine, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.

³ Barbić, J., *Poslovni udio kao utjelovljenje članstva u društvu s ograničenom odgovornošću*, Pravo i porezi, br. 12, 2000., str. 6.

⁴ *Ibid*, str. 7.

⁵ Doppelbauer, A., „Gesellschaftsrechtliche Gestaltungsmöglichkeiten bei der Vererbung von GmbH-Anteilen“, 2025., str. 11.

⁶ O spornim pravnim pitanjima u pogledu nasljeđivanja poslovnog udjela Vrhovni sud Republike Hrvatske prvi put je zauzeo pravno shvaćanje 2024. godine. Iz te odluke razvidno je da se u tom trenutku ni na jednom drugom trgovačkom sudu nisu vodili istovrsni postupci u kojima bi se kao sporna pojavila ista pitanja.

koje su osnivale trgovačka društva nakon ponovnog razvoja prava društava početkom 90-ih godina prošlog stoljeća,⁷ čemu su prethodila četiri desetljeća tijekom kojih u Hrvatskoj nisu postojala trgovačka društva.⁸ Hrvatsko pravo društava preuzelo je brojna rješenja iz njemačkog prava društava te je u tom smislu od značaja njemačka sudska praksa i pravna književnost koja će biti izložena u nastavku rada u pogledu određenih spornih pitanja. Osim što je riječ o relativno novom pravnom području, smetnja boljoj primjeni prava društava leži i u tome što se pitanjima iz materije prava društava ne bave uvijek za to specijalizirani suci, a oni koji se bave tim pitanjima nerijetko su opterećeni prevelikim brojem predmeta,⁹ što rezultira neujednačenim sudskim odlukama koje će biti predmet analize u ovom radu. Pored navedenog, postojeća pravna pravila ZTD-a i ZN-a u nekim slučajevima mogu biti dostatna za pravične, pravilne i zakonite odluke, no postoje i slučajevi u kojima je puno teže doći do takvih rješenja pa se sudska praksa prilikom primjene odredaba ZTD-a i ZN-a u okviru nasljeđivanja poslovnog udjela susreće i sa svojevrsnim pravnim prazninama¹⁰ i pravnim antinomijama.¹¹

U radu će biti prikazana sporna pitanja koja su se pojavila u postupcima pokrenutim pred Trgovačkim sudom u Zagrebu 2021. i 2022. godine,¹² pri čemu će se prilikom analize sudskih odluka posebna pažnja posvetiti odlukama Vrhovnog suda Republike Hrvatske¹³ od 10. siječnja 2024. godine i 27. siječnja 2026. godine, donesenima nakon što su u odlukama Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske zauzeta različita pravna shvaćanja u pogledu spornih pitanja.¹⁴ U tim predmetima otvorilo se pitanje u kojem trenutku nasljednici stječu poslovni udio te od kada mogu ostvarivati članska prava. Nadalje, postavilo se pitanje kako se primjenjuju pravila o zajedničkom ostvarivanju prava iz poslovnog udjela prilikom glasanja

⁷ Čulinović-Herc, E.; Braut Filipović, M.; Madžarov Matijević, S., Prijenos poslovnog udjela u društvu s ograničenom odgovornošću u uvjetima smjene generacija, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 46, br. 1, 2025., str. 112.

⁸ Barbić, J., *Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društava*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 44, 2007., str. 341.

⁹ *Ibid*, str. 350.

¹⁰ Zanimljivo je mišljenje Kelsena prema kojem „ne postoje pravne praznine u tom smislu da se neki pravni spor ne bi mogao riješiti na temelju vrijedećih normi zato što zakon ne može primijeniti jer nedostaje propis koji bi se odnosio na dani slučaj. Svaki se pravni spor sastoji u tome da jedna strana postavlja neki zahtjev protiv druge, a odluka kojom se taj zahtjev prihvaća ili odbacuje ovisi o tome određuje li neka vrijedeća pravna norma koja se primjenjuje na konkretan slučaj pravnu obvezu za koju se tvrdi da postoji. Budući da nema treće mogućnosti, odluka je uvijek moguća, i to uvijek na temelju zakona, to jest njegovom primjenom. I u odluci kojom se zahtjev odbacuje primjenjuje se vrijedeći pravni poredak. Jer time što ljude obvezuje na sasvim određeno ponašanje, on s druge strane tih pravnih obveza jamči slobodu“; Tomić, I., *Tumačenje, pravne praznine i načelo zakonitosti*, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. 28, 2020., str. 117.

¹¹ Guastini pravnu antinomiju definira kao situaciju u kojoj dvije norme za isto pojedinačno i konkretno činjenično stanje određuju međusobno nespojive pravne posljedice.; Krešić, M., *Tumačenje i argumentacija*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 60, 2023., str. 836.

¹² P-1119/2021, P-1120/2021, P-1608/2022, Ovr-210/2022, Ovr-234/2021, Tt-19906/2021, R1-199/2022 i dr.

¹³ Gop 1/2023-15 i Rev-10/2026

¹⁴ Pž-4607/2022, Pž-220/2022, Pž-5222/2021, Pž-3864/2021, Pž-4548/2022, Pž-1829/2022 i dr.

na skupštini i pobijanja odluke donesene na skupštini, a time i pitanje aktivne legitimacije jednog od više ovlaštenika poslovnog udjela za podnošenje tužbe radi pobijanja odluke skupštine. Analiza tih spornih pitanja otvara i niz dodatnih pitanja koja će biti razmotrena u radu, poput pitanja legitimacije nasljednika prema društvu prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka, ovlaštenja za ostvarivanje članskih prava kada postoji spor između potencijalnih nasljednika, utjecaja naknadnog utvrđenja drugačijeg kruga nasljednika na valjanost odluka skupštine i dr. Nakon analize navedenih pitanja u radu će se razmotriti i pitanje odgovornosti za ostaviteljeve dugove u kontekstu odgovornosti nasljednika za članske obveze.

U radu se primjenjuju normativna i komparativna metoda. Analiziraju se relevantne zakonske odredbe, domaća i njemačka sudska praksa te stajališta domaće i njemačke pravne književnosti. Cilj rada je utvrditi rješavaju li sudska praksa i postojeća pravna pravila sukobe između prava društava i nasljednog prava u okviru nasljeđivanja poslovnog udjela, ocijeniti osiguravaju li postojeća rješenja dostatnu pravnu sigurnost te razmotriti sporna pravna pitanja koja se pojavljuju u teoriji i praksi. Ujedno će se, polazeći od uočenih nedostataka postojećeg uređenja, iznijeti određeni *de lege ferenda* prijedlozi u pogledu pravnog položaja nasljednika u društvu.

2. Trenutak stjecanja poslovnog udjela nasljeđivanjem i trenutak od kada nasljednici mogu ostvarivati članska prava

Iz brojnih odredaba ZN-a¹⁵ razvidno je da u trenutku smrti ostavitelja nasljednici stječu nasljedno pravo i na njih po sili zakona prelazi ostavina ostavitelja, a iz čega proizlazi da prava iz poslovnog udjela u trenutku smrti člana društva po sili zakona prelaze na njegove nasljednike. No, odredbom čl. 411. st. 1. ZTD-a određeno je da je u odnosu na društvo član društva samo ona osoba koja je kao član upisana u knjizi poslovnih udjela¹⁶ i o čijem je članstvu obaviješten registarski sud.¹⁷ Polazeći od načela *ex lege* stjecanja nasljednog prava i načela univerzalne sukcesije, nameće se zaključak da upis nasljednika u knjizi poslovnih udjela ima deklaratorno značenje, dok činjenica smrti člana društva ima konstitutivan učinak. Osim toga, odredba čl.

¹⁵ Čl. 3. st. 1., čl. 4. st. 4., čl. 5. st. 2. i dr. ZN-a.

¹⁶ S tim da je odredbom čl. 411. st. 2. ZTD-a određena presumpcija prema kojoj se smatra da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prisprije prijava za upis kojoj je priložena izjava iz čl. 410. st. 2. ZTD-a, ako ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen.

¹⁷ Barbić smatra da obavijest registarskom sudu nije nužna kako bi se netko nakon upisa u knjigu poslovnih udjela u odnosu prema društvu smatrao članom društva budući da bi u protivnom društvo nakon zaprimanja prijave moglo opstruirati člana u ostvarivanju članskih prava tako što ne bi obavijestilo registarski sud. - Barbić, J., Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Organizator, Zagreb, 2025., str. 201., a u tom smislu i Markovinović, H., *Prijenos poslovnog udjela - što jest, a što ne bi trebao biti*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 72, 2022., str. 223.

411. st. 1. ZTD-a ima tek zaštitnu funkciju u odnosu prema društvu te ne određuje trenutak stjecanja poslovnog udjela.¹⁸ Prema Barbiću, promjena članstva u društvu ima učinak od trenutka kada nasljednik stupi u pravni položaj ostavitelja, dakle u trenutku smrti ostavitelja, budući da bi u protivnom nastao neprihvatljiv vakuum u članstvu društva.^{19,20} Odredbe čl. 411. ZTD-a ne dovode u pitanje trenutak stjecanja poslovnog udjela prema pravilima nasljednog prava, ali utječu na mogućnost ostvarivanja članskih prava u odnosu prema društvu. Zbog toga nastaje razlika između trenutka stjecanja poslovnog udjela i trenutka od kada nasljednici mogu ostvarivati članska prava. Prema tome, u trenutku smrti člana društva nasljednici postaju ovlaštenici poslovnog udjela, ali će članska prava moći ostvarivati tek od trenutka upisa u knjigu poslovnih udjela, odnosno od trenutka podnošenja uredne prijave, a kako je to određeno odredbama čl. 411. st. 1. i 2. ZTD-a.

Pritom problem nije u tome što između trenutka stjecanja poslovnog udjela i legitimacije prema društvu postoji određeni vremenski razmak, budući da takav razmak postoji i kod drugih načina stjecanja poslovnog udjela, primjerice kod stjecanja poslovnog udjela na temelju pravnog posla. U slučaju stjecanja poslovnog udjela na temelju pravnog posla identitet stjecatelja može se utvrditi odmah na temelju isprave koja predstavlja pravni temelj stjecanja i prijenosa poslovnog udjela, pa će se stjecatelj u pravilu u relativno kratkom roku legitimirati prema društvu kao novi član. Osim toga, u razdoblju između sklapanja pravnog posla i upisa stjecatelja u knjigu poslovnih udjela društvo je ovlašteno kao člana i dalje tretirati prenositelja koji je upisan u knjizi poslovnih udjela.²¹ Nasuprot tome, kod nasljeđivanja poslovnog udjela prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju nije moguće sa sigurnošću utvrditi tko su nasljednici, a do okončanja ostavinskog postupka može proći duže vremensko razdoblje. U tom razdoblju društvo više nema osobu koju bi moglo tretirati kao člana društva budući da je dotadašnji član

¹⁸ Markovinović, H., *Prijenos poslovnog udjela - što jest, a što ne bi trebao biti*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 72, 2022., str. 223.

¹⁹ Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak II. Društvo s ograničenom odgovornošću*, Društvo za uzajamno osiguranje, Kreditna unija, Europsko društvo, Zadruga, Europska zadruga, Organizator, Zagreb, 2025., str. 172.

²⁰ Barbić u svojoj knjizi *op.cit.* u bilj. 17, str. 383. navodi kako: „U slučaju nasljeđivanja ne vrijedi pravilo iz čl. 226. st. 2. Zakona da u odnosu prema društvu vrijedi kao dioničar koji ima dionicu koja glasi na ime samo onaj tko je upisan u registru dionica, a ako je riječ o dionicama koje se vode u obliku elektroničkih zapisa na računima nematerijaliziranih vrijednosnih papira u računalnom sustavu središnjeg depozitorija, onaj na računu kojeg je upisana dionica tog društva. Kad je riječ o nasljeđivanju iznimno se smatra da su od trenutka dioničareve smrti njegovi nasljednici kao jedna osoba (ako postoji samo jedan nasljednik) ili više osoba bez obzira na to što još nisu upisani u registru dionica“, a što bi se analogno moglo primijeniti i na poslovni udio.

²¹ *Op.cit.* u bilj. 18, str. 224.

preminuo. Stoga se kao ključno pitanje nameće na koji način bi se nasljednici mogli legitimirati društvu prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka.

Sukladno odredbi čl. 410. st. 2. ZTD-a uprava društva mijenja popis članova društva na temelju priopćenja o promjeni i podnesenog dokaza da je do promjene došlo. No dokaz o promjeni članstva - primjerice isprava o činjenici smrti člana društva sama po sebi ne može biti dovoljna budući da iz nje ne proizlazi tko su njegovi nasljednici. U postojećem normativnom okviru teško je pronaći ispravu koja bi s jednakom pravnom snagom kao pravomoćno rješenje o nasljeđivanju dokazivala da su određene osobe postale imatelji poslovnog udjela. ZTD ne sadrži detaljnija pravila koja bi uredila pitanje ostvarivanja članskih prava od strane nasljednika u razdoblju između smrti člana društva i pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju. S tim u vezi se navodi da ZTD može bitnim ovlaštenicima poslovnog udjela ne ostavlja ni mogućnost da, primjerice, za potrebe upisa u knjigu poslovnih udjela, a do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju, učine vjerojatnim da su nasljednici preminulog člana društva i da potom ostvaruju prava iz poslovnog udjela sukladno odredbi čl. 417. st. 1. ZTD-a. Dodatnu poteškoću može predstavljati činjenica da se između nasljednika vodi spor, pri čemu društvo nema pouzdan temelj prema kojem bi moglo procijeniti jesu li određene osobe ovlaštene ostvarivati članska prava. Kao što je navedeno, prijava društvu ne predstavlja pretpostavku stjecanja poslovnog udjela budući da nasljednici poslovni udio stječu po sili zakona u trenutku smrti ostavitelja. Međutim, ona je od praktičnog značaja za ostvarivanje upravljačkih prava jer društvo bez saznanja o identitetu osoba koje se pozivaju na status nasljednika ne može omogućiti njihovo sudjelovanje u radu skupštine, ostvarivanje prava glasa, prava na obavještenost i drugih članskih prava. S druge strane, koristi koje proizlaze iz imovinskih prava sadržanih u poslovnom udjelu pripadaju nasljedničkoj zajednici kao cjelini, koju po sili zakona čine svi nasljednici, uključujući i one koji se nisu legitimirali društvu. Stoga sama okolnost da se pojedini nasljednici nisu legitimirali društvu ne utječe na njihovo pravo da nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju sudjeluju u raspodjeli koristi ostvarenih iz poslovnog udjela razmjerno svom nasljednom dijelu, budući da su i imovinska prava stekli u trenutku smrti ostavitelja.

Zahtjev da se nasljednici moraju legitimirati društvu sam po sebi ne rješava temeljni problem postojećeg normativnog uređenja. Naime, ZTD ne propisuje na temelju kojih bi se isprava ili drugih okolnosti društvo prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju moglo uvjeriti da su osobe koje su mu se javile doista ovlaštene ostvarivati članska prava.

3. Moguća normativna rješenja za razdoblje između smrti člana društva do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju

Jedno od mogućih rješenja mogla bi biti pravila prema kojima bi zainteresirane osobe u svrhu upisa u knjigu poslovnih udjela prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju mogle učiniti vjerojatnim da su nasljednici preminulog člana društva. U tom smislu moglo bi se odrediti da isprave kojima se čini vjerojatnim status nasljednika uključuju izvadak iz matice rođenih, izvadak iz matice vjenčanih, smrtni list ostavitelja, oporuku ili drugu odgovarajuću ispravu, pri čemu njihovo navođenje ne bi predstavljalo zatvoreni krug mogućih isprava. Iznimku bi predstavljala situacija u kojoj poslovni udio uopće ne bi ulazio u sastav ostavine preminulog člana društva, primjerice zbog postojanja ugovora o doživotnom uzdržavanju, pa bi u tom slučaju u knjigu poslovnih udjela trebalo upisati osobu koja je tim ugovorom stekla poslovni udio. Na takvu prijavu kojoj bi bila priložena odgovarajuća isprava primijenila bi se i odredba čl. 411. st. 2. ZTD-a pa bi se smatralo kako je upis u knjigu poslovnih udjela obavljen s danom kada je društvu prispjela uredna prijava, neovisno o tome kada je upis stvarno izvršen. Ako bi se priloženim ispravama činilo vjerojatnim da i druge osobe imaju status nasljednika, moglo bi se odrediti da je uprava dužna upisati i te osobe u knjigu poslovnih udjela kao ovlaštenike konkretnog poslovnog udjela. Predloženim normativnim rješenjem bi se ograničenom krugu osoba za koje postoji vjerojatnost da su zakonski i/ili oporučni nasljednici omogućilo ostvarivanje članskih prava i prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka. Pritom bi upravljačka prava ostvarivale osobe čiji je status nasljednika učinjen vjerojatnim, dok bi se imovinska prava ostvarivala u korist nasljedničke zajednice kao cjeline. Dakle, prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju bilo bi dovoljno učiniti vjerojatnim da osoba pripada krugu nasljednika preminulog člana društva, što bi bilo u skladu s načelom univerzalne sukcesije, a ne i učiniti vjerojatnim da bi isključivo njoj mogao pripasti poslovni udio kao dio ostavine. Drugačija je situacija nakon donošenja rješenja o nasljeđivanju. Ako bi rješenjem o nasljeđivanju bilo utvrđeno da poslovni udio pripada konkretnom nasljedniku, on bi se na temelju rješenja upisao u knjigu poslovnih udjela kao član poslovnog udjela. Ako bi rješenjem o nasljeđivanju bilo određeno da poslovni udio pripada nekima od nasljednika, samo ti nasljednici bi mogli biti upisani u knjigu poslovnih udjela kao ovlaštenici poslovnog udjela. Stoga, ako je rješenjem o nasljeđivanju utvrđeno da poslovni udio nasljeđuje samo jedan ili samo neki od nasljednika, članska prava od pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju ostvaruju samo te osobe za koje je pravomoćno utvrđeno da im poslovni udio pripada. Pritom se nameće pitanje od kakvog je utjecaja na valjanost donesenih odluka skupštine naknadno utvrđenje

drugačijeg kruga nasljednika, o čemu će biti govora u poglavlju 4.2. Nadalje, predloženo rješenje ne može u cijelosti otkloniti rizik od moguće zlouporabe prava. Naime, u praksi bi se mogla pojaviti situacija u kojoj određena osoba svoj status nasljednika nastoji učiniti vjerojatnim primjerice na temelju krivotvorene oporuke, upravo kako bi do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka sudjelovala u ostvarivanju članskih prava. U tom slučaju ostalim ovlaštenicima stoje na raspolaganju pravna sredstva kojima mogu spriječiti takvu osobu u ostvarivanju članskih prava. Tako bi mogli zahtijevati od suda određivanje privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine kojom bi se toj osobi privremeno zabranilo ostvarivanje članskih prava.²² Prednost predloženog rješenja ogleda se u tome što bi se postavila jasna pravila prema kojima bi se nasljednici mogli legitimirati društvu i prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka ostvarivati članska prava, a čime bi se ujedno izbjegla potreba da uprava društva po zaprimanju prijave za upis u knjigu poslovnih udjela samostalno procjenjuje, od slučaja do slučaja, kome od potencijalnih nasljednika priznati status ovlaštenika poslovnog udjela. U kontekstu izloženog rješenja zanimljivo je sagledati odredbu čl. 225. ZN-a kojom je uređeno upućivanje u parnicu kada između stranaka u ostavinskom postupku postanu sporne činjenice o kojima ovisi neko njihovo pravo. Naime, prema čl. 225. st. 1. ZN-a sud će na parnicu uputiti osobu čije pravo smatra manje vjerojatnim. Međutim, procjena suda o tome čije je pravo vjerojatnije ima samo privremeno značenje za potrebe vođenja ostavinskog postupka te ne prejudicira konačno utvrđenje kruga nasljednika. Činjenica da je nečije nasljedno pravo u ostavinskom postupku ocijenjeno manje vjerojatnim ne znači da ta osoba u konačnici neće biti utvrđena nasljednikom. Pored navedenog, u trenutku smrti ostavitelja svi nasljednici stupaju u pravni položaj ostavitelja te do pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka nije izvjesno tko je naslijedio poslovni udio. Stoga, pojam vjerojatnosti nasljednopravnog statusa u smislu predloženog normativnog rješenja ne bi trebalo dovoditi u vezu s ocjenom vjerojatnijeg prava iz čl. 225. ZN na način da bi ocjena suda o tome da je nečije pravo manje vjerojatno onemogućila potencijalnog nasljednika da se prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju legitimira društvu kao potencijalni nasljednik. Vjerojatnost da neka osoba pripada krugu nasljednika ostavitelja u smislu predloženog rješenja ne bi bila predmet slobodne ocjene uprave društva u smislu da uprava društva procjenjuje čije je pravo vjerojatnije, niti bi prilikom podnošenja prijave društvu od utjecaja bila ocjena suda o vjerojatnijem pravu, nego bi uprava bila dužna upisati sve potencijalne nasljednike koji dostave neku od zakonom određenih isprava kojima čine vjerojatnim da pripadaju krugu nasljednika ostavitelja.

²² Čl. 346. - čl. 355. Ovršnog zakona

Drugo moguće rješenje moglo bi se temeljiti na uvođenju novog slučaja mirovanja prava iz poslovnog udjela do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju, po uzoru na odredbu čl. 226. ZTD-a.²³ Naime, kao što ZTD za određene zakonom propisane okolnosti predviđa da za vrijeme njihova trajanja prava iz poslovnog udjela miruju, tako bi se i činjenica smrti člana društva do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju mogla odrediti kao okolnost za vrijeme koje upravljačka prava sadržana u poslovnom udjelu privremeno miruju. Prednost takvog rješenja ogledala bi se u tome što bi se izbjegla mogućnost da članska prava ostvaruju osobe koje u konačnici ne budu utvrđene nasljednicima.²⁴ Međutim, i to rješenje ima nedostatke uzme li se u obzir da do donošenja rješenja o nasljeđivanju mogu proći godine te bi u tom slučaju ostali članovi mogli zloupotrijebiti okolnost da prava iz određenog poslovnog udjela miruju i donositi odluke koje bi bile u njihovom vlastitom interesu, a ne u interesu društva. Osim toga, oni koji su smrću člana društva stekli poslovni udio mogli bi godinama biti onemogućeni da ostvaruju članska prava i ispunjavaju članske obveze, a društvo isto toliko da djeluje bez svih članova.

U konačnici, prikazana rješenja pokazuju da je moguće normativno urediti razdoblje između smrti člana društva i pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju na različite načine. Naime, s jedne strane ostala bi očuvana načela *ex lege* stjecanja nasljednog prava i univerzalne sukcesije prema kojima poslovni udio na temelju zakona prelazi na nasljednike u trenutku smrti ostavitelja. U tom bi se slučaju zainteresiranim osobama moglo omogućiti da na temelju određenih isprava kojima čine vjerojatnim svoj nasljednopravni status budu upisane u knjigu poslovnih udjela te ostvaruju prava iz poslovnog udjela sukladno odredbi čl. 417. st. 1. ZTD-a. S druge strane, moglo bi se predvidjeti da prava iz poslovnog udjela, unatoč njegovu stjecanju u trenutku smrti ostavitelja, miruju do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju. U svakom slučaju, jasnije normativno uređenje navedenih pitanja pridonijelo bi većoj pravnoj sigurnosti te omogućilo društvu da nakon smrti člana nastavi funkcionirati bez neizvjesnosti o tome tko i od kada može ostvarivati članska prava.

²³ Ta odredba određuje da prava iz dionice miruju u određenim slučajevima. To bi bilo ako je dioničar osuđen za kazneno djelo financiranja terorizma i kazneno djelo pranja novca dok traju posljedice osude te u pogledu prava u odnosu na koje su na snazi međunarodne mjere ograničavanja raspolaganja imovinom za vrijeme dok su te mjere na snazi. Prilikom upisa u knjigu poslovnih udjela i član društva s ograničenom odgovornošću dužan je priložiti izjavu da nije pravomoćno osuđen za navedena kaznena djela i da mu nije određena navedena zabrana, s tim da kod društva s ograničenom odgovornošću nije izričito predviđeno da bi u slučaju pravomoćne osude za navedena kaznena djela ili određivanja navedene mjere članu društva mirovala prava iz poslovnog udjela, no analognom primjenom navedene odredbe do toga bi moglo doći.

²⁴ Primjerice, potencijalni nasljednici mogli bi ostvariti pravo na obavještenost i time doći do saznanja o stvarima društva iako poslije možda ne budu utvrđeni nasljednicima, zbog čega ne bi bili ni ovlaštenici poslovnog udjela u društvu, a u kojem smislu bi se moglo postaviti pitanje jesu li te osobe u tom slučaju obvezne čuvati poslovnu tajnu o onome što su saznale u društvu. U tom smislu i Barbić, *op.cit.* u bilj. 17.

4. Utjecaj naknadnog utvrđenja drugačijeg kruga nasljednika na valjanost odluka skupštine

4.1. Krug osoba ovlaštenih na ostvarivanje članskih prava

Nasljednička zajednica je skup osoba na koje su kao nasljednike prešla imovinska prava i obveze određenog ostavitelja, a koja imovinska prava i obveze čine ostavinu konkretnog ostavitelja sve do diobe ostavine.²⁵ U pravnoj teoriji i sudskoj praksi postoji prijemor o tome postoji li jedna nasljednička zajednica koja obuhvaća sve nasljednike i cjelokupnu ostavinu ili mogu postojati zasebne nasljedničke zajednice koje čine pojedini nasljednici u odnosu na pojedina prava koja ulaze u sastav ostavine. Prema jednom shvaćanju, u odnosu na pojedina prava iz ostavine mogu postojati zasebne nasljedničke zajednice koje čine nasljednici tih prava, dok prema drugom shvaćanju postoji samo jedna nasljednička zajednica koja obuhvaća sve nasljednike i cjelokupnu ostavinu.²⁶ Potonje shvaćanje oslanja se na načelo univerzalne sukcesije prema kojem nasljednici u trenutku smrti ostavitelja stupaju u njegov cjelokupni pravni položaj.²⁷ Praktični značaj rasprave o postojanju jedne ili više nasljedničkih zajednica dolazi do izražaja kada je već u trenutku smrti ostavitelja izgledno da bi pojedina prava iz ostavine mogla pripasti različitim nasljednicima. Ako ostavitelj nije ostavio oporuku te svi nasljednici zajednički nasljeđuju cjelokupnu ostavinu, pitanje postoji li jedna ili više nasljedničkih zajednica u pravilu nema praktičnog značenja jer isti krug osoba ostvaruje sva prava koja ulaze u sastav ostavine. Međutim, ako je već u trenutku smrti ostavitelja izgledno da će, primjerice, poslovni udio pripasti samo jednom od nasljednika jer je ostavitelj tako odredio oporukom, tada odgovor na pitanje postoji li jedna ili više nasljedničkih zajednica neposredno utječe na krug osoba koje su ovlaštene ostvarivati prava koja proizlaze iz poslovnog udjela koji je dio ostavine. Prema shvaćanju o postojanju jedinstvene nasljedničke zajednice, članska prava iz poslovnog udjela bili bi ovlašteni zajednički ostvarivati svi njezini članovi, iako već u tom trenutku može biti izgledno da će poslovni udio pripasti samo jednom nasljedniku. Nasuprot tome, prema shvaćanju o postojanju zasebne nasljedničke zajednice u odnosu na poslovni udio, prava iz poslovnog udjela bi ostvarivao samo nasljednik kojem je poslovni udio ostavljen oporukom. Oba shvaćanja nose određene praktične poteškoće budući da prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka nije moguće sa sigurnošću utvrditi tko su nasljednici i koja će

²⁵ Klarić, P., Vedriš, M., *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2025. str. 261.

²⁶ *Ibid*, str. 229.

²⁷ *Ibid*, str. 229.

pojedina prava iz ostavine pripasti svakome od njih. Shvaćanje o postojanju zasebnih nasljedničkih zajednica nosi rizik da iz ostvarivanja pojedinog prava iz ostavine bude isključena osoba za koju se naknadno utvrdi da je upravo ona nasljednik tog prava. Kod jedinstvene nasljedničke zajednice takvo se isključenje izbjegava, ali postoji mogućnost da u ostvarivanju pojedinog prava iz ostavine sudjeluje i osoba za koju se naknadno utvrdi da joj to pravo ne pripada. Prednost treba dati shvaćanju o postojanju jedinstvene nasljedničke zajednice budući da je takvo shvaćanje u skladu s načelom univerzalne sukcesije prema kojem svi nasljednici u trenutku smrti ostavitelja stupaju u njegov cjelokupni pravni položaj, a ne samo u odnosu na pojedina prava koja ulaze u sastav ostavine. Osim toga, prihvaćanje shvaćanja o postojanju zasebnih nasljedničkih zajednica zahtijevalo bi da se prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka, uz krug nasljednika, utvrđuje i što bi iz ostavine trebalo pripasti svakome od njih, što bi dodatno otežalo ionako neizvjestan pravni položaj nasljednika u odnosu prema društvu u tom razdoblju. Ako se pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju utvrdi da je poslovni udio pripao samo jednom ili nekima od nasljednika, od pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju članska prava mogu ostvarivati samo osobe za koje je utvrđeno da im poslovni udio pripada. Pritom se u odnosu na razdoblje koje je prethodilo donošenju rješenja postavlja pitanje valjanosti odluka skupštine u čijem su donošenju sudjelovale i osobe za koje je naknadno utvrđeno da im poslovni udio nije pripao.

4.2. Valjanost odluka skupštine u slučaju naknadnog utvrđenja drukčijeg kruga nasljednika

Prihvaćanje shvaćanja o postojanju jedinstvene nasljedničke zajednice ne uklanja neizvjesnost glede njezina personalnog sastava prije pravomoćnog okončanja ostavinskog postupka. Problem vezan uz pitanje tko može ostvarivati prava iz poslovnog udjela do utvrđenja kruga nasljednika proizlazi iz činjenice da se nasljedno pravo stječe u trenutku smrti ostavitelja, dok se izvjesnost i publicitet u pogledu kruga nasljednika postižu tek u trenutku pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju.²⁸ U trenutku smrti ostavitelja često nije izvjesno tko su osobe koje stječu nasljedno pravo.²⁹ Tijekom ostavinskog postupka može doći do promjene kruga osoba koje polažu pravo na ostavinu uslijed ustupa nasljednih dijelova između nasljednika, odricanja

²⁸ Bego, T., *Nasljeđivanje poslovnog udjela trgovačkog društva s ograničenom odgovornošću*, RRIF, 2017., str. 226.

²⁹ „Osobe koje su u tom trenutku postale nasljednici često neće znati da su stekle nasljedno pravo, kao ni tko je još zajedno s njima stekao nasljedno pravo, a pored toga se događa i da uopće nisu svjesne postojanja osoba za koje se ispostavi da su također stekle nasljedno pravo“: Stilinović, M., *Sudbina poduzeća (gospodarske cjeline) nakon poduzetnikove smrti - nasljeđivanje, nasljednička zajednica i izazovi u očuvanju kontinuiteta u poslovanju*, Zbornik 64. susreta pravnika, Opatija, 2025., str. 228.

od nasljedstva, uspješnog osporavanja valjanosti oporuke,³⁰ kao i isticanja zahtjeva za nužnim dijelom, osobito kada je riječ o relativnim nužnim nasljednicima kod kojih pravo na nužni dio ovisi o ispunjenju dodatnih zakonskih pretpostavki.³¹ Također, moguće je i da određene osobe s uspjehom ospore okolnosti na kojima se temelji nasljedno pravo drugih osoba, zbog čega se naknadno može pokazati da nasljedničku zajednicu čini drugačiji krug osoba od onoga koji se u početku činio vjerojatnim. Budući da postoji mogućnost da u ostvarivanju prava iz poslovnog udjela sudjeluje i osoba za koju se naknadno utvrdi da joj nije pripao poslovni udio ili da nije uopće član nasljedničke zajednice, otvara se pitanje pravnih posljedica njezina dotadašnjeg sudjelovanja u ostvarivanju članskih prava. Naknadno utvrđenje da određena osoba nije naslijedila poslovni udio, iako pripada krugu nasljednika ostavitelja, ne bi trebalo dovesti u pitanje valjanost odluka skupštine u čijem je donošenju ta osoba prethodno sudjelovala. Njezino ovlaštenje za ostvarivanje članskih prava u tom razdoblju proizlazi iz položaja koji joj se u tom razdoblju priznaje - položaja člana nasljedničke zajednice koji na temelju univerzalne sukcesije u trenutku smrti ostavitelja stupa u njegov pravni položaj u odnosu na cjelokupnu ostavinu. Ako bi se naknadno utvrdilo da određena osoba nije uopće pripadala nasljedničkoj zajednici, primjerice zbog nedostojnosti za nasljeđivanje, odluke skupštine u čijem je donošenju ta osoba sudjelovala trebalo bi smatrati valjanima budući da bi suprotno rješenje moglo dovesti do toga da valjanost odluka skupštine bude dovedena u pitanje i više godina nakon njihova donošenja, što bi ugrozilo pravnu sigurnost te stabilno i nesmetano funkcioniranje društva. Za vrijeme trajanja postupka radi utvrđenja nedostojnosti za nasljeđivanje, kao i drugih sličnih postupaka, ostali bi zajedničari (pa i samo jedan od njih sukladno odredbi čl. 62. st. 2. ZVDSP-a) mogli zatražiti od suda određivanje privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine kojom bi se toj osobi privremeno zabranilo da zajedno s ostalim zajedničarima ostvaruje članska prava. U konačnici, ako bi se pravomoćno utvrdilo da određena osoba nije naslijedila poslovni udio, odnosno da uopće nije pripadala nasljedničkoj zajednici, a ostvarivala je članska prava, njezin odnos prema osobama za koje je utvrđeno da su poslovni udio naslijedile trebalo bi, ovisno o okolnostima konkretnog slučaja, prosuđivati prema pravilima o poslovodstvu bez naloga ili pravilima o odgovornosti za štetu. Pored navedenog, odluke skupštine bi bile valjane

³⁰Visoki trgovački sud Republike Hrvatske zauzeo je shvaćanje prema kojem do pravomoćnog utvrđenja nevaljanosti oporuke nasljedničku zajednicu čini oporučni nasljednik, polazeći od toga da oporuka predstavlja jači pravni temelj nasljeđivanja od zakona. Suprotno tome, Vrhovni sud Republike Hrvatske smatra da do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju nasljedničku zajednicu čine svi potencijalni nasljednici, kako oporučni tako i zakonski. Potonje shvaćanje čini se prihvatljivijim jer ne prejudicira ishod ostavinskog postupka davanjem prednosti jednom pravnom temelju nasljeđivanja, nego do konačnog utvrđenja nasljednika zadržava mogućnost sudjelovanja svih osoba koje polažu pravo na nasljedstvo.

³¹ Čl. 69. st. 2. ZN-a

i u slučaju da se naknadno pokaže da, osim nasljednika koji su se legitimirali društvu i sudjelovali u donošenju odluka, postoje i drugi nasljednici koji se nisu legitimirali pa time ni sudjelovali u donošenju odluka.

Posebna je situacija u slučaju kada je u donošenju odluka sudjelovao nasljednik koji se naknadno odrekao nasljedstva. Prema odredbi čl. 130. st. 4. ZN-a nasljednik koji se odrekao nasljedstva u svoje ime smatra se kao da nikad nije bio nasljednik, dok je odredbama čl. 132. ZN-a određeno da se ne može odreći nasljedstva nasljednik koji je raspolagao nasljedstvom ili nekim njegovim dijelom, dok mjere koje nasljednik poduzme samo radi očuvanja ostavine, kao i mjere tekuće uprave, ne lišavaju ga prava da se odrekne nasljedstva. U njemačkoj pravnoj teoriji³² razmatran je problem upravo u vezi s položajem tzv. privremenog nasljednika (*Vorläufiger Erbe*), odnosno osobe koja je pozvana na nasljedstvo, ali ga se naknadno odrekne. Däubler polazi od toga da takva osoba prije odricanja može valjano ostvarivati prava ostavitelja iz poslovnog udjela. Valjanost odluka u čijem je donošenju sudjelovao privremeni nasljednik prije odricanja od nasljedstva Däubler prosuđuje prema § 1959. Njemačkog građanskog zakonika (*Bürgerliches Gesetzbuch*, dalje u tekstu: BGB). Navedena odredba uređuje položaj nasljednika koji prije odricanja od nasljedstva poduzima radnje u odnosu na ostavinu. Prema § 1959. st. 1. BGB-a, ako nasljednik prije odricanja vodi poslove ostavine, njegova se prava i obveze prema osobi koja konačno postane nasljednik prosuđuju prema pravilima o poslovodstvu bez naloga. Za razmatrano pitanje osobito je značajan § 1959. st. 2. BGB-a, prema kojem raspolaganje predmetom ostavine koje je nasljednik poduzeo prije odricanja ostaje valjano ako se radnja nije mogla odgoditi bez štete za ostavinu. Na toj osnovi Däubler razmatra i odluke skupštine u čijem je donošenju sudjelovao privremeni nasljednik. Pojedine odluke, kao što je izmjena društvenog ugovora, mogu prema njegovu shvaćanju predstavljati raspolaganje poslovnim udjelom. Takva bi odluka stoga bila valjana ako je njezino donošenje bilo hitno, odnosno ako se nije moglo odgoditi bez štete. Däubler navedeno pravilo proširuje i na odluke koje same po sebi ne predstavljaju raspolaganje poslovnim udjelom. Takvu analognu primjenu opravdava interesima ostavine i društva te kao primjer navodi izbor nužnog organa društva, koji ne bi trebalo onemogućiti samo zato što još nije konačno utvrđeno tko će ostati nasljednik. Njemačka pravna teorija³³ razmatra i položaj prividnog nasljednika (*Scheinbarer Erbe*), odnosno osobe koja prema društvu nastupa kao nasljednik, iako se naknadno utvrdi da nije nasljednik. Däubler upozorava da bi naknadno dovođenje u pitanje odluka donesenih uz

³² Däubler, W., *Die Vererbung des Geschäftsanteils bei der GmbH*, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 1965., str. 51.

³³ *Ibid*, str. 49-50.

sudjelovanje prividnog nasljednika moglo ozbiljno ugroziti pravnu sigurnost društva. Kao primjere navodi mogućnost da se nakon više godina dovede u pitanje izbor organa društva, suglasnost dana za prijenos poslovnog udjela ili druge odluke donesene nakon dugotrajnih pregovora.

5. Ostvarivanje članskih prava od strane više ovlaštenika istog poslovnog udjela

5.1. Zajedničko ostvarivanje prava iz poslovnog udjela

Osnovno pravilo koje uređuje ostvarivanje prava iz poslovnog udjela na kojem postoji više ovlaštenika određuje da više ovlaštenika mogu ostvarivati prava iz poslovnog udjela samo zajedno,³⁴ a što odgovara pravilima ZVDSP-a prema kojima zajednički vlasnici zajednički upravljaju, raspolazu i izvršavaju ovlasti u pogledu zajedničke stvari.³⁵ Prvenstveno se nameće pitanje što bi podrazumijevalo zajedničko ostvarivanje prava iz poslovnog udjela. Ako bi se analogno primijenila pravila koja su u sudskoj praksi razvijena u pogledu upravljanja i raspolaganja zajedničkih vlasnika zajedničkom stvari, moglo bi se zaključiti da bi i zajedničko ostvarivanje prava na poslovnom udjelu podrazumijevalo jednoglasno donošenje odluka o ostvarivanju prava iz poslovnog udjela.³⁶ No ne smije se zanemariti odredba čl. 59. st. 1. ZVDSP-a koja se podredno primjenjuje na pravni odnos više ovlaštenika istog poslovnog udjela, a prema kojoj bi iznimku od navedenog pravila mogao činiti eventualni sporazum nasljednika.³⁷ U tom smislu postavlja se i pitanje na koji način zajednica više ovlaštenika može formirati svoju volju prije nego što prema društvu ostvari određeno člansko pravo. Upravo su se u odnosu na to pitanje u njemačkoj pravnoj književnosti razvile dvije teorije - teorija neposredno jedinstvenog ostvarivanja prava i teorija posredno jedinstvenog ostvarivanja prava.³⁸ Prema teoriji neposredno jedinstvenog ostvarivanja prava ovlaštenici mogu samo jednoglasno donositi odluke u pogledu ostvarivanja prava iz poslovnog udjela, dok prema teoriji posredno jedinstvenog ostvarivanja prava ovlaštenici prema društvu moraju „govoriti

³⁴ Čl. 417. st. 1. ZTD-a, čl. 141. st. 1. ZTD-a

³⁵ Čl. 59.-61. ZVDSP-a

³⁶ Isto i Stilinović, M.: "Imovinom koja je u nasljedničkoj zajednici, sunasljednici zajedničari upravljaju zajedno pa bi sve odluke u pogledu te imovine trebali donositi jednoglasno" u: *Sudbina poduzeća (gospodarske cjeline) nakon poduzetnikove smrti - nasljeđivanje, nasljednička zajednica i izazovi u očuvanju kontinuiteta u poslovanju*, Zbornik 64. susreta pravnika, Opatija, 2026., str. 228.

³⁷ Prema odredbi čl. 59. st. 1. ZVDSP-a zajedničar je ovlašten izvršavati sve vlasničke ovlasti glede zajedničke stvari jedino zajedno sa svim ostalim zajedničarima, ako što drugo nije određeno ovim ili drugim zakonom ili sporazumom zajedničara.

³⁸ Schmidt, J., *Die gemeinschaftliche Ausübung von Rechten aus einem GmbH-Anteil* u: [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

jednim glasom“ ali se način formiranja toga glasa određuje unutarnjim pravom zajednice koje se ne tiče društva. Oni koji zastupaju teoriju posredno jedinstvenog ostvarivanja prava smatraju da do neujednačenosti ostvarivanja prava ne dolazi kada jedan ovlaštenik ili većina njih ostvaruju svoja prava u skladu s unutarnjim pravom zajednice budući da u odnosu prema društvu i tada postoji jedinstveno ostvarivanje prava. Njemačka sudska praksa slijedi teoriju posredno jedinstvenog ostvarivanja prava prema kojoj ovlaštenici prema društvu „govore jednim glasom“, dok se način formiranja toga glasa određuje prema općim pravilima nasljednog prava, zauzimajući stav da opća pravna pravila³⁹ koja se primjenjuju unutar pravne zajednice kakva je nasljednička ne bi trebala biti drugačija samo zato što se u ostavini nalazi poslovni udio, a budući da i dalje prema društvu djeluju kao jedan glas.

Njemački Zakon o društvima s ograničenom odgovornošću (*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung* - dalje u tekstu: GmbHG) u § 18 sadržava rješenje koje odgovara odredbi čl. 417. ZTD-a o ostvarivanju prava kada na istom poslovnom udjelu postoji više ovlaštenika. U njemačkoj se pravnoj književnosti ističe da je svrha takvog uređenja prvenstveno zaštita društva. Naime, zakonodavac je nastojao spriječiti situacije u kojima bi više ovlaštenika istog poslovnog udjela prava iz poslovnog udjela ostvarivalo odvojeno i u različitom opsegu, što bi moglo dovesti do pravne nesigurnosti, dodatnih troškova i otežanog funkcioniranja društva. U krajnjem slučaju, unutarnji sukobi između ovlaštenika mogli bi dovesti i do blokade ostvarivanja članskih prava te negativno utjecati na rad društva.⁴⁰ U njemačkoj se literaturi upozorava da je strogo načelo jednoglasnosti unutar nasljedničke zajednice teško pomiriti s njezinim redovitim funkcioniranjem. Međutim, istodobno se ne prihvaća stajalište prema kojem bi pojedini nasljednik mogao samostalno ostvarivati prava koja proizlaze iz poslovnog udjela. Tako pojedini nasljednik bez suglasnosti ostalih ne može samostalno raspolagati dijelom prava glasa niti sklapati sporazume o vezivanju glasova. I u njemačkoj literaturi ističe se da § 18 GmbHG sam po sebi ne daje odgovor na pitanje kako se unutar zajednice više ovlaštenika formira volja glede ostvarivanja prava glasa, odnosno zahtijeva li se jednoglasnost svih ovlaštenika ili je dopušteno drugačije formiranje zajedničke volje.⁴¹ Navedena odredba određuje tek obvezu zajedničkog ostvarivanja prava prema društvu,

³⁹ Pri tome se napominje da je prema njemačkoj sudskoj praksi zajedničko vlasništvo podvrsta suvlasništva te se stoga neke odluke (o mjerama redovitog upravljanja) donose većinom glasova, neke jednoglasno (izvanredne mjere upravljanja), a moguće je i pojedinačno ovlaštenje kada su u pitanju mjere nužnog upravljanja. - *op.cit.* u bilj. 5.

⁴⁰ *Op.cit.* u bilj. 37, [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

⁴¹ Također je istaknuto da se § 18. Zakona o društvu s ograničenom odgovornošću nije mijenjala od donošenja toga zakona 1892, a u kojem trenutku se u praksi još nije bio pojavio problem zajedničkog ostvarivanja prava, *Op.cit.* u bilj. 37, [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

jednako kao što to čini i odredba čl. 417. st. 1. ZTD-a, dok je odgovor na pitanje načina formiranja te volje razvijen ponajprije u pravnoj teoriji i sudskoj praksi te proizlazi iz pravila građanskog prava.

Pritom valja imati na umu da se pravila o zajedničkom ostvarivanju prava ne očituju jednako kod svih članskih prava. Dok ostvarivanje prava glasa nužno otvara pitanje formiranja zajedničke volje više ovlaštenika, kod prava na sudjelovanje u radu skupštine i prava na obaviještenost to pitanje nije jednako izraženo. Naime, ostvarivanje tih prava od strane jednog od ovlaštenika samo po sebi ne utječe na mogućnost niti na način ostvarivanja istih prava od strane ostalih ovlaštenika istog poslovnog udjela.⁴² U pogledu tih upravljačkih prava u sudskoj praksi nema prijepora te u tom smislu sudovi u izvanparničnim postupcima radi ostvarivanja prava na obaviještenost nisu problematizirali činjenicu da postupak pokreće samo jedan od više ovlaštenika poslovnog udjela, a ne svi ovlaštenici zajedno.⁴³ Takvo postupanje upućuje na zaključak da se pitanje zajedničkog ostvarivanja prava ne može jednako promatrati u odnosu na sva članska prava koja proizlaze iz poslovnog udjela, nego je potrebno voditi računa o njihovoj naravi i svrsi.

5.2. Utjecaj pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju na način ostvarivanja prava iz poslovnog udjela od strane više ovlaštenika

Na pravilo iz čl. 417. st. 1. ZTD-a o zajedničkom ostvarivanju prava nadovezuje se pitanje utječe li pravomoćno rješenje o nasljeđivanju na način ostvarivanja prava iz poslovnog udjela od strane više ovlaštenika. Odgovor na to pitanje zahtijeva razlikovanje njihova unutarnjeg odnosa od vanjskog odnosa prema društvu. Upravo ta razlika određuje i značaj pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju za način ostvarivanja prava iz poslovnog udjela. Naime, odredbama čl. 141. ZN-a određeno je da do utvrđenja nasljednih dijelova sunasljednici upravljaju i raspolažu ostavinom prema pravilima koja vrijede za zajedničke vlasnike, dok nakon utvrđenja njihovih nasljednih dijelova, a do razvrgnuća nasljedničke zajednice, upravljaju i raspolažu ostavinom prema pravilima o suvlasništvu. Navedena pravila uređuju isključivo međusobne odnose nasljednika odnosno način na koji oni između sebe donose odluke i ostvaruju prava koja proizlaze iz poslovnog udjela. Stoga nasljednici prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju odluke u pogledu poslovnog udjela donose prema pravilima koja vrijede za zajedničke vlasnike,

⁴² Isto i Schmidt, J., *Die gemeinschaftliche Ausübung von Rechten aus einem GmbH-Anteil* u: [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

⁴³ Postupak pred Trgovačkim sudom u Splitu br. R1-88/2024

dok nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju, kada su utvrđeni njihovi suvlasnički omjeri, iste odluke donose prema pravilima o suvlasništvu. S druge strane, odredba čl. 417. st. 1. ZTD-a uređuje odnos više ovlaštenika poslovnog udjela prema društvu. Ona ne razlikuje razdoblje prije i nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju budući da bi se u protivnom pretvorila u sredstvo zaobilaženja unutarnjeg prava zajednice.⁴⁴

Slijedom navedenoga, pravomoćno rješenje o nasljeđivanju ne mijenja način ostvarivanja prava iz poslovnog udjela u odnosu prema društvu, nego isključivo pravila prema kojima više ovlaštenika u svom međusobnom odnosu oblikuju zajedničku volju o ostvarivanju tih prava. Pravila o zajedničkom vlasništvu i suvlasništvu relevantna su isključivo za njihov unutarnji odnos, odnosno za način na koji između sebe donose odluku o zajedničkom ostvarivanju članskih prava. U odnosu prema društvu oni i dalje nastupaju kao više ovlaštenika jednog poslovnog udjela koji prava iz toga poslovnog udjela ostvaruju sukladno čl. 417. st. 1. ZTD-a. Samostalno ostvarivanje članskih prava može uslijediti tek ako se pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju utvrdi da je samo jedan od nasljednika stekao poslovni udio ili ako, u slučaju da je više nasljednika steklo poslovni udio, skupština društva donese odluku o podjeli poslovnog udjela, pa svaki ovlaštenik postane član novonastalog poslovnog udjela i u tom smislu samostalno ostvaruje prava koja iz tog poslovnog udjela proizlaze. Naime, donošenjem rješenja o nasljeđivanju ne dolazi do automatske podjele poslovnog udjela niti bi sud u ostavinskom postupku bio ovlašten to učiniti.⁴⁵ Za podjelu poslovnog udjela potrebna je odluka skupštine.⁴⁶ Pritom se mora voditi računa o odredbama ZTD-a prema kojima nominalni iznos poslovnih udjela mora biti izražen cijelim brojem koji je višekratnik broja deset te zbroj nominalnih iznosa svih poslovnih udjela mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva.⁴⁷ U određenim slučajevima, a ovisno o nominalnom iznosu naslijeđenog poslovnog udjela i broju nasljednika, podjelu ne bi bilo moguće provesti ako nominalni iznos svakog novonastalog poslovnog udjela ne bi bio izražen cijelim brojem koji je višekratnik broja deset. U tom bi slučaju bila potrebna prethodna intervencija u strukturu temeljnog kapitala, primjerice povećanje temeljnog kapitala.

⁴⁴ Schmidt nadalje navodi da se § 18 odnosi samo na jedinstveno ostvarivanje prava kao takvo („iz poslovnog udjela glasujemo kako slijedi“), a ne na sadržaj ostvarivanja (npr. s tri glasa „za“, a s dva glasa „protiv“), *op.cit.* u bilj. 37. [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

⁴⁵ Barbić, J., *Stjecanje i prestanak članstva u društvu s ograničenom odgovornošću*, Pravo i porezi, br. 1, 2001., str. 120.

⁴⁶ Čl. 441. st. 1. ZTD-a

⁴⁷ Čl. 390. st. 1. ZTD-a

5.3. Njemačka sudska praksa i pravna pravila u pogledu zajedničkog ostvarivanja prava iz poslovnog udjela

Za razliku od hrvatskog prava koje razlikuje zajedničko vlasništvo i suvlasništvo, njemačko pravo ne poznaje zajedničko vlasništvo kao poseban institut. U njemačkom se pravu suvlasništvo (*Miteigentum*) može pojaviti u obliku zajednice na dijelove (*Bruchteilseigentum*, *Bruchteils Gemeinschaft*) ili u obliku zajedničkog vlasništva (*Gesamthand Eigentum*).⁴⁸ Njemačka sudska praksa polazi od toga da odredba § 18. st. 1. GmbHG-a, prema kojoj više osoba kojima poslovni udio pripada nepodijeljeno mogu prava iz njega ostvarivati samo zajednički, uređuje prije svega njihov odnos prema društvu. Iako bi se iz izraza „zajednički“ moglo zaključiti da je za svako ostvarivanje prava potrebna jednoglasna i istodobna radnja svih ovlaštenika, njemački sudovi nisu prihvatili takvo tumačenje. Razvoj sudske prakse išao je prema sve jasnijem odvajanju zahtjeva jedinstvenog nastupa prema društvu od pravila prema kojima se volja oblikuje unutar zajednice više ovlaštenika. Temelj toga pristupa postavljen je još u presudi Vrhovnog saveznog suda (*Bundesgerichtshof*, dalje u tekstu: BGH) od 14. prosinca 1967. godine, II ZR 30/67, BGHZ 49, 183.⁴⁹ U predmetu se, između ostalih, postavilo pitanje mora li odluka o imenovanju zajedničkog predstavnika nasljedničke zajednice biti donesena jednoglasno. BGH je odbio takav zaključak. Istaknuo je da se prava iz poslovnog udjela mogu zajednički ostvarivati bilo sudjelovanjem svih ovlaštenika bilo preko zajedničkog predstavnika, ali da iz § 18. st. 1. GmbHG-a ne proizlazi da i odluka o imenovanju toga predstavnika mora biti jednoglasna. Svrha odredbe nije onemogućiti ostvarivanje prava kada među ovlaštenicima nema suglasnosti, nego spriječiti da se prava iz istoga poslovnog udjela prema društvu ostvaruju na različite ili proturječne načine. Sud je stoga dopustio da se zajednički predstavnik imenuje većinskom odlukom ako je takvo odlučivanje dopušteno prema pravilima koja uređuju unutarnji odnos nasljedničke zajednice. Već je iz navedene odluke razvidno da prema društvu mora postojati jedinstveno očitovanje volje povezano s cijelim poslovnim udjelom. Međutim, način na koji je ta volja oblikovana ne određuje § 18. GmbHG-a, nego pravo zajednice kojoj više ovlaštenika pripadaju. Kada poslovni udio pripada nasljedničkoj zajednici, pitanje jednoglasnosti ili većinskog odlučivanja stoga se prosuđuje

⁴⁸ Maganić, A., *Razvrgnuće suvlasničke zajednice*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 29., br. 1., 2008., str. 17.

⁴⁹ BGH, presuda od 14. prosinca 1967., II ZR 30/67, BGHZ 49, 183, 185–187. ([BGH, 14.12.1967 - II ZR 30/67 - Anforderungen an die Zulässigkeit eines Streitgehilfen im Prozeß; Ladung aller Gesellschafter zur Gesellschafterversammlung; Gemeinschaftliches Stimmrecht von Miterben ; Anforderungen für die interne Willensbildung einer Erbengemeinschaft | anwalt24.de](#))

prema odredbama nasljednog prava o upravljanju ostavinom. Značenje presude iz 1967. godine nije, dakle, u tome da je BGH uveo iznimku od načela jednoglasnosti, nego u tome da je odbio shvaćanje prema kojem bi jednoglasnost neposredno proizlazila iz § 18. GmbHG-a.

To je stajalište još jasnije izrazio Viši pokrajinski sud u Karlsruheu (*Oberlandesgericht Karlsruhe*, dalje u tekstu: OLG Karlsruhe) u odluci od 16. prosinca 2013. godine, 7 W 76/13.⁵⁰ U predmetu je pet od sedam sunasljednika zahtijevalo ostvarivanje prava na obaviještenost i uvid u poslovne knjige društva. Prvostupanjski sud odbio je zahtjev smatrajući da, zbog izostanka jednoglasnosti svih nasljednika, pravo prema § 18. GmbHG-a nije moguće ostvariti. OLG Karlsruhe ukinuo je takvu odluku i izričito odbacio teoriju neposredno jedinstvenog ostvarivanja prava, prema kojoj bi svi ovlaštenici morali zajednički poduzeti konkretnu radnju prema društvu. Umjesto toga prihvatio je teoriju posredno jedinstvenog ostvarivanja prava: pitanje je li pravo ostvareno zajednički prosuđuje se prema pravilima nasljedničke zajednice. Budući da je ostvarivanje prava na obaviještenost u konkretnom slučaju predstavljalo mjeru redovnog upravljanja ostavinom, nasljednici su o tome mogli odlučiti većinom na temelju § 2038. st. 2. u vezi sa § 745. st. 1. BGB-a. Tako donesena većinska odluka predstavljala je jedinstvenu odluku nasljedničke zajednice u smislu § 18. GmbHG-a. OLG Karlsruhe posebno je naglasio da § 18. GmbHG-a ne služi zaštiti nadglasanih članova zajednice. Kada dio nasljednika prema pravilima nasljednog prava može valjano djelovati za sve, unutarnji položaj manjine nije pitanje koje uređuje § 18. GmbHG-a. Iz razvoja njemačke sudske prakse stoga proizlazi da se pojam zajedničkog ostvarivanja prava ne odnosi na način oblikovanja volje unutar zajednice više ovlaštenika. § 18. st. 1. GmbHG-a zahtijeva samo da se prema društvu pravo iz jednoga poslovnog udjela ostvaruje jedinstveno i s učinkom za sve ovlaštenike. Hoće li zajednička volja unutar nasljedničke zajednice biti oblikovana jednoglasno ili većinom ovisi o pravilima nasljednog prava i o naravi konkretne radnje. Jednoglasnost stoga može biti potrebna u unutarnjem odnosu, ali ne zato što je zahtijeva § 18. GmbHG-a, nego zato što je za određenu odluku propisuje pravo koje uređuje samu zajednicu.

U njemačkom pravu ostvarivanje članskih prava iz poslovnog udjela koji pripada nasljedničkoj zajednici promatra se kroz pravila o upravljanju ostavinom. Budući da poslovni udio čini dio ostavine, na njegovo se upravljanje primjenjuje § 2038. BGB. Iz odredaba BGB-a proizlazi trostupanjski sustav upravljanja. Mjere nužnog upravljanja može poduzeti svaki nasljednik samostalno (§ 2038. st. 1. reč. 2. BGB), o mjerama redovitog upravljanja odlučuje se većinom

⁵⁰ OLG Karlsruhe, odluka od 16. prosinca 2013., 7 W 76/13, GmbHR 2014, 254. ([Landesrecht BW - 7 W 76/13 | OLG Karlsruhe 7. Zivilsenat | 16.12.2013 | Beschluss](#))

glasova prema veličini nasljednih dijelova (§ 2038. st. 2. u vezi s § 745. st. 1. BGB), dok je za mjere koje prelaze okvire redovitog upravljanja potrebna suglasnost svih nasljednika (§ 2038. st. 1. reč. 1. BGB). Slijedom toga, način na koji će nasljednici oblikovati zajedničku volju prilikom ostvarivanja prava iz poslovnog udjela ovisi o tome u koju od navedenih kategorija pripada konkretna radnja upravljanja. Navedena podjela osobito dolazi do izražaja kod ostvarivanja prava glasa. Naime, nije moguće unaprijed zauzeti stajalište da je za svaku odluku skupštine potrebna jednoglasnost ili da je za svaku dovoljna većina. Odlučno je predstavlja li odlučivanje o pojedinom predmetu mjeru nužnog upravljanja, mjeru redovitog upravljanja ili mjeru koja prelazi okvire redovitog upravljanja. Tek se nakon takve kvalifikacije može utvrditi je li za oblikovanje volje nasljedničke zajednice dovoljan glas većine ili je potrebna suglasnost svih nasljednika. U njemačkom pravu nasljednik može svoj nasljednopravni položaj dokazivati potvrdom o nasljeđivanju (*Erbschein*), koja se izdaje na zahtjev nasljednika i sadrži podatke o tome tko je nasljednik te, ako postoji više nasljednika, o veličini njihovih nasljednih dijelova. Potvrda time društvu omogućuje utvrditi osobe ovlaštene na ostvarivanje prava iz poslovnog udjela i njihov položaj u nasljedničkoj zajednici.⁵¹

5.4. Ostvarivanje prava glasa na skupštini

Prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju volja nasljedničke zajednice oblikuje se prema pravilima o zajedničkom vlasništvu, što znači da nasljednici odluke donose jednoglasno, osim ako sporazumom nisu drukčije uredili način odlučivanja. U tom razdoblju ključna okolnost je da ni društvo ni sami nasljednici ne mogu sa sigurnošću znati tko su sve osobe koje će biti utvrđene nasljednicima preminulog člana društva. Društvu mogu biti poznati samo oni koji su mu se kao potencijalni nasljednici legitimirali. Stoga, ako bi na skupštinu pristupili svi koji su se legitimirali društvu kao potencijalni nasljednici, u obzir treba uzeti zajednički očitovanu volju tih osoba, ako su glasovali jednoglasno ili sukladno sporazumu. Ako je na skupštinu pristupio samo jedan od nasljednika koji su se legitimirali društvu, njegovo očitovanje volje moglo bi se pripisati nasljedničkoj zajednici samo ako je ovlašten očitovati njezinu volju na temelju punomoći ostalih nasljednika koji su se legitimirali društvu ili njihove naknadne suglasnosti.

Nakon pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju, kada su utvrđeni nasljednici i veličina njihovih nasljednih dijelova, na njihov se unutarnji odnos primjenjuju pravila o suvlasništvu. U tom

⁵¹ § 2353, 2365, 2366 i dr. BGB-a, 352-352e FamFG-a

smislu, nasljednik koji u nasljedničkoj zajednici raspolaže većinom potrebnom za donošenje određene odluke u zajednici može sam oblikovati volju nasljedničke zajednice. Stoga bi se, ako bi takav nasljednik sam pristupio na skupštinu i glasovao, njegov glas mogao uzeti u obzir kao volja nasljedničke zajednice. Takvo shvaćanje prihvaćeno je i u njemačkoj sudskoj praksi. Viši pokrajinski sud u Stuttgartu (*Oberlandesgericht* Stuttgart, dalje u tekstu: OLG Stuttgart) u odluci od 9. rujna 2014. godine, 14 U 9/14⁵² prihvatio je da većina sunasljednika može bez sudjelovanja ostalih sunasljednika valjano donijeti odluku kao mjeru redovitog upravljanja ostavinom u skladu s § 2038. st. 2. i § 745. BGB-a. Sud je pritom zaključio da se tome ne protivi zahtjev zajedničkog ostvarivanja prava iz § 18. st. 1. GmbHG-a jer on zahtijeva da se prema društvu prava iz poslovnog udjela ostvaruju na jedinstven način, ali ne i da sunasljednici u svojem unutarnjem odnosu svaku odluku donose jednoglasno. U konkretnom predmetu pitanje se pojavilo u vezi s opozivom direktora društva, pri čemu je sud prosuđivao predstavlja li odluka o opozivu mjeru redovitog upravljanja ostavinom. Navedeno shvaćanje može biti relevantno i za položaj nasljednika poslovnog udjela prema hrvatskom pravu. Ako bi skupštini pristupio samo nasljednik čiji je nasljedni udio manjinski, njegov se glas ne bi mogao uzeti u obzir ako je za oblikovanje volje nasljedničke zajednice o konkretnom pitanju potrebna većina glasova, osim ako bi bio ovlašten glasovati u ime ostalih nasljednika. Nasuprot tome, ako bi skupštini pristupio nasljednik koji raspolaže većinom potrebnom za donošenje konkretne odluke u unutarnjem odnosu, njegov bi se glas mogao uzeti u obzir kao volja nasljedničke zajednice, pod pretpostavkom da je riječ o odluci koja se prema pravilima o suvlasništvu može donijeti većinom. Činjenica da takav nasljednik sam pristupa skupštini pritom ne znači da samostalno ostvaruje pravo glasa iz dijela poslovnog udjela koji odgovara njegovu nasljednom udjelu, nego da očituje volju nasljedničke zajednice koja je u njezinu unutarnjem odnosu valjano oblikovana većinom koju on čini. Ako je, međutim, riječ o odluci za koju je potrebna suglasnost svih nasljednika, većinski nasljednik ne bi mogao sam oblikovati volju nasljedničke zajednice bez posebne punomoći. U slučaju davanja punomoći, bilo bi dobro da ovlaštenje za glasovanje sadržava i konkretnu uputu o načinu glasovanja. U protivnom, ako bi ovlašteni nasljednik na temelju dane punomoći glasovao protivno internim uputama ostalih nasljednika, njegovo bi glasovanje proizvodilo učinke prema društvu, dok bi se međusobni odnosi nasljednika prosuđivali prema pravilima građanskog prava.

⁵² OLG Stuttgart, odluka od 9. rujna 2014., 14 U 9/14, GmbHR 2015, 192; ZIP 2015, 873. ([OLG Stuttgart, 09.09.2014 - 14 U 9/14 - dejure.org](http://www.dejure.org))

5.5. Mehanizmi koji omogućuju jedinstveno ostvarivanje prava

Sukladno odredbi čl. 128. st. 1. ZN-a, ostavinski sud može imenovati skrbnika ostavine⁵³ u slučajevima kada su nasljednici nepoznati ili nepoznatog boravišta, odnosno nedostupni, kao i u drugim slučajevima kada je to potrebno. Iz navedene odredbe proizlazi da su slučajevi u kojima se može postaviti skrbnik ostavine navedeni samo primjerice, pa bi se moglo zaključiti da potreba za njegovim imenovanjem postoji i kada među potencijalnim nasljednicima postoji spor o nasljednom pravu ili kada zbog nesuglasica među njima nije moguće donositi odluke vezane uz ostavinu.⁵⁴ U svakom slučaju, skrbnika ostavine sud bi trebao imenovati ako to od njega zatraže nasljednici. Njegova je temeljna zadaća zastupati nasljednike, voditi brigu o ostavini te poduzimati radnje potrebne za očuvanje njezine vrijednosti. Pritom skrbnik ostavine u izvršavanju svojih dužnosti ne djeluje kao nalogoprimac nasljednika, a slijedom čega nije obvezan postupati po njihovim uputama, dok o svom radu polaže račun sudu.

Moguće je i da sam član društva oporukom odredi izvršitelja oporuke pa time izvršitelju da i obvezne upute u pogledu upravljanja poslovnim udjelom. Dakle, za razliku od skrbnika ostavine, izvršitelj oporuke ne djeluje prvenstveno u interesu nasljednika, nego radi ostvarenja posljednje volje ostavitelja. Iz navedenog proizlazi da ni izvršitelj oporuke ne djeluje kao nalogoprimac nasljednika, nego može čak poduzimati radnje suprotno njihovim interesima, ako je to u skladu s voljom ostavitelja. Izvršitelj oporuke također je dužan voditi brigu o očuvanju ostavine, upravljati ostavinom, naplaćivati tražbine i isplaćivati dugove iz ostavine.

ZTD ostavlja mogućnost da više ovlaštenika jednog poslovnog udjela odredi zajedničkog zastupnika, s tim da bi se opet postavilo pitanje tko sudjeluje u postavljanju toga zastupnika.⁵⁵ Takva osoba mogla bi biti jedan od nasljednika ili treća osoba kojoj bi nasljednici povjerali obavljanje poslova vezanih uz poslovni udio. Za razliku od skrbnika ostavine i izvršitelja oporuke, njegov bi položaj proizlazio iz sporazuma nasljednika pa bi on prema njima imao položaj nalogoprimeca te bi bio dužan postupati u skladu s njihovim uputama.

⁵³ Osim odredaba ZN-a, na njegov položaj primjenjuju se i odredbe Obiteljskog zakona o skrbništvu te stoga nadležni centar za socijalnu skrb ima prema njemu sve ovlasti kao da ga je i sam postavio, a sud mu je ovlašten odrediti posebna prava i dužnosti kada ocijeni da je to potrebno - *op.cit.* u bilj. 28, str. 233.

⁵⁴ *Op.cit.* u bilj 28.,str. 232.

⁵⁵ BGH je u odluci o d 14.12.1967. g. zauzeo pravni stav prema kojem je dopušteno imenovati zajedničkog zastupnika većinom pod uvjetom da je takvo odlučivanje dopušteno prema pravilima koja uređuju unutarnji odnos nasljedničke zajednice

No ni u jednom slučaju ne postoji obveza imenovanja bilo koje od navedenih osoba kada na poslovnom udjelu ima više ovlaštenika. Takva obveza ne postoji ni prema njemačkom Zakonu o društvima s ograničenom odgovornošću,⁵⁶ premda i taj zakon ostavlja mogućnost da se imenuje zajednički zastupnik,⁵⁷ jednako kao i ZTD. U slučaju imenovanja zajedničkog zastupnika,⁵⁸ zajednički zastupnik bi mogao biti jedan od ovlaštenika odnosnog poslovnog udjela ili treća osoba, a dopušteno je i zajedničko zastupanje putem više zajedničkih zastupnika, pri čemu bi se društvenim ugovorom mogli predvidjeti i dodatni uvjeti.⁵⁹ Pored navedenog, obveza imenovanja zajedničkog zastupnika mogla bi se izvesti i iz obveze članova društva na lojalno postupanje prema društvu.⁶⁰ Sigurnije pravno pravilo u pogledu iste stvari predviđeno je u odredbi čl. 228. st. 1. ZTD-a za slučaj više ovlaštenika na dionici, a koja odredba određuje da ako na dionici ima više ovlaštenika, oni mogu prava iz dionice ostvarivati samo preko zajedničkog zastupnika.

Bilo da se radi o skrbniku ostavine, izvršitelju oporuke ili zajedničkom zastupniku, navedene osobe trebale bi svoje dužnosti obavljati pažljivo i savjesno, u skladu s ovlastima i obvezama koje proizlaze iz njihova pravnog položaja. Njihova uloga posebno dolazi do izražaja prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju budući da do tada nasljednici još nisu utvrđeni pa bi imenovanje neke od navedenih osoba moglo smanjiti potencijalne sukobe i izbjeći nemogućnost postizanja sporazuma prilikom donošenja odluka, čime bi se ublažile praktične poteškoće koje proizlaze iz zahtjeva zajedničkog ostvarivanja prava iz čl. 417. st. 1. ZTD-a te osiguralo stabilnije funkcioniranje društva.

5.6. Aktivna legitimacija jednog od ovlaštenika poslovnog udjela za podnošenje tužbe radi pobijanja odluke skupštine

Problem vezan uz način primjene pravila o zajedničkom ostvarivanju prava iz čl. 417. st. 1. ZTD-a dolazi do izražaja i kod podnošenja tužbe protiv društva radi pobijanja odluke skupštine. Postavlja se pitanje može li jedan ovlaštenik poslovnog udjela samostalno podnijeti tužbu radi

⁵⁶ U nacrtu izmjena i dopuna njemačkog Zakona o društvu s ograničenom odgovornošću iz 1971. i 1973. bilo je predviđeno obvezno imenovanje zajedničkog predstavnika i za društvo s ograničenom odgovornošću ali to u konačnici nije učinjeno ni tim izmjenama niti novelom iz 1980., *op.cit.* u bilj. 37., [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

⁵⁷ *Ibid*, [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

⁵⁸ Zakon o društvima s ograničenom odgovornošću ne propisuje poseban oblik ugovora kojim bi zajednički zastupnik bio imenovan te se formalni i materijalni uvjeti za valjano imenovanje određuju prema općim pravilima i propisima koji uređuju odnos nasljedničke zajednice. Zajednički zastupnik bi se tako mogao postaviti i neformalno, a njegovo imenovanje spada u redovito upravljanje pa bi za odluku o njegovom postavljanju (i za eventualni opoziv) bila potrebna obična većina. - *Ibid*, [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

⁵⁹ Barbić

⁶⁰ *Op.cit.* u bilj. 37., [NZG 2015, 1049 - beck-online](#)

pobijanja odluke skupštine bez drugog ovlaštenika istog poslovnog udjela. Pravo na pobijanje odluke skupštine prvenstveno služi sudskoj kontroli zakonitosti odluka skupštine. Zbog toga je upitno treba li za podnošenje takve tužbe zahtijevati jednoglasnu odluku ovlaštenika istog poslovnog udjela kada se u unutarnjem odnosu nasljednika primjenjuju pravila o zajedničkom vlasništvu, odnosno zahtijevati određenu većinu ovlaštenika poslovnog udjela kada se u unutarnjem odnosu nasljednika primjenjuju pravila o suvlasništvu, ili bi pojedinom nasljedniku trebalo dopustiti pokretanje postupka u kojem će se ispitati zakonitost odluke skupštine bez suglasnosti ostalih ovlaštenika. Pritom treba imati na umu i odredbe čl. 362. i 363. ZTD-a kojima su određene pretpostavke za pobijanje odluke skupštine. Naime, tim odredbama je određeno da odluku skupštine može pobijati član društva koji je sudjelovao u radu skupštine, stekao poslovni udio prije nego što je bio objavljen dnevni red skupštine i svoje protivljenje izjavio na zapisnik. Dok se na nasljedničku zajednicu primjenjuju pravila o zajedničkom vlasništvu, to bi značilo da bi svi ovlaštenici morali sudjelovati u radu skupštine, izjaviti protivljenje konkretnoj odluci i pokrenuti postupak radi njezina pobijanja. Ako se, pak, njihov unutarnji odnos prosuđuje prema pravilima o suvlasništvu, odluka o načinu ostvarivanja tih prava morala bi biti donesena većinom ili suglasnošću svih suvlasnika, ovisno o pravnoj naravi konkretne odluke.

U smislu pravila o zajedničkom vlasništvu vrijedi istaknuti odredbu iz čl. 62. st. 2. ZVDSP-a koja određuje da svaki ovlaštenik poslovnog udjela može u pogledu poslovnog udjela protiv svakog postaviti one zahtjeve koje bi mogao postaviti i da je jedini imatelj poslovnog udjela. Mogućnost samostalnog postupanja pojedinog zajedničara prema navedenoj odredbi opravdana je time što zahtjev koji on postavlja u pogledu zajedničkog prava nužno djeluje u korist svih zajedničara. Takvo obrazloženje nije moguće neposredno primijeniti na pobijanje odluke skupštine budući da pobijanje konkretne odluke ne mora nužno odgovarati interesima svih ovlaštenika poslovnog udjela. Međutim, navedena odredba mogla bi se na odgovarajući način primijeniti na pobijanje odluka skupštine jer se samostalnim postavljanjem zahtjeva jednog zajedničara, neovisno o tome odgovara li pobijanje konkretne odluke pojedinačnim interesima ostalih zajedničara, u konačnici štiti zajednički interes za zakonito djelovanje skupštine koji bi u svakom slučaju trebao postojati. Pored navedenog, onemogućavanje pojedinog ovlaštenika da pobija odluku skupštine, iako je sudjelovao u njezinu radu i izjavio protivljenje na zapisnik, onemogućilo bi sudsku kontrolu te odluke. Pored navedenog, postavlja se pitanje kakvo bi značenje uopće imala činjenica da je pojedinu ovlaštenik sudjelovao u radu skupštine i izjavio protivljenje na zapisnik ako mu se potom ne bi priznala mogućnost pokretanja postupka radi

pobijanja odluke kojoj se protivio. Stoga bi pravo na pobijanje odluke skupštine trebalo promatrati kao člansko pravo čija funkcija opravdava odstupanje od zahtjeva da odluku o njegovu ostvarivanju nasljednici moraju donijeti prema unutarnjem pravu zajednice.

U prilog mogućnosti samostalnog podnošenja tužbe od strane pojedinog ovlaštenika zanimljivo je sagledati i rješenje njemačke sudske prakse prema kojem ako poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću pripada zajednici nasljednika, svaki nasljednik može u skladu s § 2038. st. 1. BGB-a podnijeti tužbu radi osporavanja odluke skupštine bez sudjelovanja ostalih.⁶¹ Schmidt smatra da bi podnošenje tužbe u pravilu spadalo u poslove redovite uprave. No ako u pojedinom slučaju nije moguće postići većinsku odluku te s obzirom na važnost tužbe svaki nasljednik može podnijeti tužbu samostalno kao mjeru nužnog upravljanja sukladno 2038. st. 1. BGB-a.⁶² Takvom shvaćanju dodatno govori u prilog činjenica da je pravo na pobijanje odluke skupštine vremenski ograničeno rokom za podnošenje tužbe. Zahtijevanje donošenja odgovarajuće odluke u njihovu unutarnjem odnosu moglo bi dovesti do proteka toga roka i time do gubitka mogućnosti pobijanja odluke.⁶³

U konačnici, svrha instituta pobijanja odluka skupštine nije samo zaštita pojedinačnih interesa članova društva, nego i osiguranje zakonitog funkcioniranja društva. Stoga bi cilj trebao biti osigurati da skupština donosi odluke u skladu sa zakonom i društvenim ugovorom te u tu svrhu omogućiti i pojedinom nasljedniku samostalno podnošenje tužbe radi pobijanja odluke skupštine.

6. Pravno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske zauzeto u oglednom postupku broj Gop 1/2023-15 dana 10. siječnja 2024. godine

6.1. Povod za pokretanje oglednog postupka i ogledno pravno shvaćanje

Sporna pitanja prvi put su se javila u postupcima koji su od strane potencijalnih nasljednika pokrenuti pred Trgovačkim sudom u Zagrebu 2021. i 2022. godine.⁶⁴ U isto vrijeme su između

⁶¹ BGH, presuda od 12. lipnja 1989., II ZR 246/88, BGHZ 108, 21, 30–31. ([BGH, 12.06.1989 - II ZR 246/88 - dejure.org](#))

⁶² BGH, presuda od 12. lipnja 1989., II ZR 246/88, BGHZ 108, 21, 30–31. ([BGH, 12.06.1989 - II ZR 246/88 - dejure.org](#))

⁶³ I hrvatsko pravo poznaje slučajeve u kojima potreba hitnog postupanja opravdava samostalno djelovanje pojedinog suvlasnika. Tako čl. 92. st. 2. ZVDSP-a propisuje da, kada prijeti opasnost od štete, svaki suvlasnik može poduzeti nužne mjere i bez pristanka ostalih suvlasnika. Iako se navedena odredba odnosi na upravljanje nekretninom, ona može poslužiti kao dodatni argument u prilog samostalnom poduzimanju radnje koja zbog propisanog roka ne trpi odgodu i u ovom slučaju.

⁶⁴ P-1119/2021, P-1120/2021, P-1608/2022, Ovr-210/2022, Ovr-234/2021, Tt-19906/2021, R1-199/2022 i dr.

potencijalnih nasljednika bili u tijeku postupci pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu zbog spora o pravu na nasljedstvo. Povodom žalbi izjavljenih u postupcima pred Trgovačkim sudom u Zagrebu, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske je u pojedinim odlukama⁶⁵ zauzeo pravni stav prema kojem postupci koji se vode pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu predstavljaju prethodno pitanje pa da tužiteljica nema aktivnu legitimaciju budući da je potencijalni nasljednik, dok je u drugim odlukama⁶⁶ zauzeo suprotan pravni stav, odnosno da tužiteljica ima aktivnu legitimaciju u postupku jer je smrću ostavitelja postala imatelj poslovnog udjela. Različita pravna shvaćanja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u konačnici su rezultirala pokretanjem oglednog postupka u kojem je Vrhovni sud Republike Hrvatske (dalje u tekstu: VSRH) dana 10. siječnja 2024. godine zauzeo sljedeće ogledno pravno shvaćanje: „Kada između nasljednika postoji spor o pravu na nasljedstvo ili veličini nasljednog dijela do utvrđenja koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinim nasljednicima sunasljednici upravljaju i raspolažu svime što čini nasljedstvo po pravilima po kojima zajednički vlasnici upravljaju i raspolažu stvarima, osim u onom što je povjereno na upravljanje izvršitelju oporuke ili skrbniku ostavine u smislu čl. 141. Zakona o nasljeđivanju i čl. 417. Zakona o trgovačkim društvima. Svi sunasljednici do rješenja o sporu o pravu na nasljedstvo ili o veličini nasljednog dijela, stječu poslovne udjele sukladno odredbi čl. 411. st. 1. ili sukladno odredbi čl. 411. st. 2. ZTD-a trenutkom smrti ostavitelja“.

U točkama 26., 27., 28.1. i 28.2. VSRH navodi: „Na temelju čl. 4. i čl. 70. ZN-a smrću člana d.o.o.-a njegovi poslovni udjeli prešli su kao nasljedno pravo na njegove nositelje (...). Nasljednik ili nasljednici moći će, međutim, ostvarivati prema društvu članska prava iz poslovnog udjela (pravo sudjelovanja na skupštini, pravo glasa, pravo na uporabu dobiti, pravo pobijanja odluka skupštine društva) tek kad se kao član društva upiše u knjigu poslovnih udjela društva jer pored odredbi ZN-a mora se voditi računa i zato pitanje mjerodavnom pravilu iz čl. 411. st. 1. ZTD-a (...). U konkretnom slučaju, uvjet za upis u knjigu poslovnih udjela je uredna prijava nasljednika uz koju je priloženo pravomoćno rješenje o nasljeđivanju. Ako tom uvjetu nije udovoljeno nasljednici ne bi mogli sudjelovati u radu skupštine d.o.o.-a ni pobijati odluke koje su na toj skupštini donesene, osim ako svi potencijalni nasljednici ne bi nastupali kao zajednički vlasnici sukladno odredbi čl. 417. ZTD-a. Kada se utvrdi koliki dijelovi nasljednog prava pripadaju pojedinim nasljednicima, do razvrgnuća sunasljednici upravljaju

⁶⁵ Pž-4607/2022, Pž-220/2022, Pž-5222/2021 i dr.

⁶⁶ Pž-3864/2021, Pž-4548/2022, Pž-1829/2022 i dr.

i raspolazu svime što je do tada bilo zajedničko po pravilima po kojima suvlasnici upravljaju i raspolazu stvarima (...)“.

6.2. Odgovori na sporna pitanja iz oglednog pravnog shvaćanja

Slijedeći obrazloženje VSRH-a mogu se pronaći odgovori na neka sporna pitanja, prije svega da nasljednici poslovni udio stječu u trenutku smrti ostavitelja. Nadalje, čini se da prema obrazloženju VSRH-a nasljednici ne moraju biti upisani u knjigu poslovnih udjela prije donošenja rješenja o nasljeđivanju, ali da u tom slučaju prava iz poslovnog udjela ostvaruju sukladno odredbi čl. 417. ZTD-a. Prema tome bi se moglo zaključiti da nasljednici od istog trenutka kada steknu poslovni udio, dakle od smrti ostavitelja, mogu i ostvarivati prava iz poslovnog udjela. Iz obrazloženja VSRH-a proizlazi i da će nasljednici moći samostalno ostvarivati prava kada se kao članovi upišu u knjigu poslovnih udjela, te da je uvjet za upis u knjigu poslovnih udjela podnošenje uredne prijave kojoj je priloženo pravomoćno rješenje o nasljeđivanju. Iako je VSRH dao odgovore na neka sporna pitanja, čini se da su ti odgovori za sobom otvorili nova pitanja. Naime, ako nasljednici stječu poslovni udio od trenutka smrti ostavitelja i od toga trenutka mogu ostvarivati članska prava, postavlja se pitanje kako bi društvo moglo znati tko su osobe koje su iza preminulog člana društva ovlaštene ostvarivati članska prava kada u trenutku smrti člana društva nije ni pokrenut ostavinski postupak pa ne postoji ni isprava iz koje bi se moglo utvrditi tko su nasljednici. Nadalje, iz obrazloženja odluke VSRH-a razvidno je i od kakvog je utjecaja pravomoćno rješenje o nasljeđivanju na način ostvarivanja prava više ovlaštenika na poslovnom udjelu. Kako je prethodno u radu izloženo, pravila o zajedničkom vlasništvu, odnosno nakon utvrđenja nasljednih dijelova pravila o suvlasništvu, mjerodavna su za unutarnji odnos nasljednika, odnosno za način na koji oni međusobno oblikuju volju o ostvarivanju prava iz poslovnog udjela. Nasuprot tome, njihov odnos prema društvu i dalje je podvrgnut čl. 417. st. 1. ZTD-a. Stoga utvrđenje nasljednih dijelova i prelazak na primjenu pravila o suvlasništvu ne znači da se članska prava prema društvu mogu ostvarivati razmjerno pojedinim suvlasničkim dijelovima, nego samo da se mijenjaju pravila prema kojima nasljednici u svom unutarnjem odnosu oblikuju zajedničku volju.

U postupku koji je uslijedio nakon zauzimanja oglednog pravnog shvaćanja VSRH-a bilo je jasno da postoji potreba za jasnijim i detaljnijim odgovorima na ista pitanja. U tom smislu je od velike važnosti pravno shvaćanje VSRH-a iz 2026. godine kojim je VSRH napravio odmak od oglednog pravnog shvaćanja iz 2024. godine te prepoznao potrebu razraditi i pitanje

primjene pravila o zajedničkom ostvarivanju prava u kontekstu prava glasa i aktivne legitimacije u postupku radi pobijanja odluke skupštine.

7. Postupak koji je prethodio pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske iz 2026. godine

U nastavku će se analizirati odluke Trgovačkog suda u Zagrebu br. P-1437/2024 od 13. prosinca 2024. godine i Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske br. PŽ-470/2025 od 10. travnja 2025. godine. Prije prikaza i analize pravnih stavova zauzetih u navedenim odlukama, iznijet će se činjenični okvir spora te identificirati ključna sporna pravna pitanja.

7.1. Činjenični okvir spora i sporna pravna pitanja

U knjizi poslovnih udjela društva bila su upisana dva člana: GDB i VĐ,⁶⁷ a svaki od njih je imao po 50% udjela u temeljnom kapitalu društva, slijedom čega i po 50% glasova na skupštini društva. Navedena činjenica je u postupku bila nesporna. Član VĐ preminuo je 2019. godine te su iza njega ostala dva potencijalna nasljednika i to njegova navodna izvanbračna supruga i njegov otac. Otac preminulog člana društva je u ostavinskom postupku osporio nasljedno pravo izvanbračnoj supruzi svoga sina i pokrenuo postupak radi utvrđenja oporuke ništetnom. Navedenom oporukom određeno je da se predmetni poslovni udio ostavlja izvanbračnoj supruzi. Izvanbračna supruga je pokrenula postupak radi utvrđenja postojanja izvanbračne zajednice.

Tijekom trajanja navedenih postupaka sazvana je skupština društva kako bi se između ostalog odlučilo o prestanku društva. Na skupštinu su pristupili punomoćnici člana društva GDB i punomoćnici izvanbračne supruge, dok uredno pozvani otac preminulog člana društva nije pristupio. Član GDB glasovao je za odluku o prestanku društva, dok je izvanbračna supruga glasovala protiv odluke o prestanku društva. Predsjednik skupštine je konstatirao da se glas izvanbračne supruge ne uzima u obzir budući da izvanbračna supruga nije, sukladno odredbi čl. 417. st.1. ZTD-a, glasovala zajedno s drugim ovlaštenikom poslovnog udjela koji se nije pojavio, a nastavno na što je konstatirao da je donesena odluka o prestanku društva. Punomoćnici izvanbračne supruge (dalje u tekstu: tužiteljice) su na skupštini društva izjavili

⁶⁷ Imena stranaka u postupku su anonimizirana, a oznake GDB i VĐ ne predstavljaju stvarne inicijale osoba na koje se odnose.

protivljenje takvoj odluci te protiv društva (dalje u tekstu: tuženika) podnijeli tužbu radi utvrđenja odluke ništetnom.

U odgovoru na tužbu i tijekom postupka tuženik je tvrdio da tužiteljica nije aktivno legitimirana na podnošenje tužbe budući da tužiteljica nije član društva nego potencijalna nasljednica i potencijalna izvanbračna supruga preminulog člana društva. Osim toga, tuženik je tvrdio da se tužiteljica eventualno može nalaziti u nasljedničkoj zajednici s ocem preminulog člana društva pa da su postupak radi pobijanja odluke skupštine mogli pokrenuti samo zajedno u smislu odredaba čl. 141. ZN-a i 417. st. 1. ZTD-a.

Slijedom navedenog, u postupku su se otvorila dva temeljna pravna pitanja. Prvo, je li tužiteljica ovlaštena samostalno podnijeti tužbu iako još nije doneseno rješenje o nasljeđivanju te iako nije upisana u knjigu poslovnih udjela kao imatelj poslovnog udjela, ili je postupak radi pobijanja odluke skupštine mogla pokrenuti samo zajedno s ocem preminulog člana društva u smislu odredaba čl. 141. ZN-a i 417. st. 1. ZTD-a. Drugo, je li odluka o prestanku društva pobojna zbog toga što prilikom utvrđivanja rezultata glasovanja nije uzet u obzir glas tužiteljice koja je pristupila skupštini i glasovala protiv donošenja predmetne odluke, dok otac preminulog člana društva, iako uredno pozvan, nije pristupio skupštini te stoga niti glasovao.

Pritom među strankama nije bilo sporno da je tužiteljica podnijela prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela tvrdeći da je oporučna nasljednica ali tužiteljica nije upisana u knjigu poslovnih udjela.

7.2. Pravni stav prvostupanjskog suda

Prvostupanjski sud je usvojio tužbeni zahtjev tužiteljice te odluke donesene na skupštini društva utvrdio ništetnima uz obrazloženje koje se u nastavku iznosi u bitnome.

U odnosu na aktivnu legitimaciju tužiteljice prvostupanjski sud se pozvao na odredbe ZTD-a o tome tko ima pravo pobijati odluku skupštine društva s ograničenom odgovornošću (čl. 362. u vezi s čl. 448.), odredbe o trenutku kada se osoba smatra članom u odnosu na društvo (čl. 411.), odredbe o načinu upravljanja i raspolaganja poslovnim udjelom (čl. 417. ZTD-a i čl. 141. ZN-a) te na pravno shvaćanje VSRH-a zauzeto u oglednom postupku 2024. godine, pritom zaključujući da je tužiteljica aktivno legitimirana i da se može „uvjetno smatrati članicom društva tuženika“. Nadalje, prvostupanjski sud detaljno obrazlaže odredbu čl. 417. st. 1. ZTD-a navodeći da „*ako od njih dvoje na skupštinu pristupi samo jedan, tada isti može samostalno*

glasati, a može i samostalno podnijeti tužbu za utvrđenje ništetnosti“. Prvostupanjski sud se pozvao i na odredbu čl. 62. st. 2. ZVDSP-a te naveo da „*tako i suovlaštenik na poslovnom udjelu ima pravo prema društvu postavljati zahtjeve koji se tiču zaštite njegovih članskih prava, u konkretnom slučaju podnijeti tužbu radi utvrđenja ništetnosti (pobijanja) odluka skupštine tuženika*“, a slijedom čega je zaključio da je tužiteljica aktivno legitimirana na podnošenje tužbe.⁶⁸ U odnosu na poboynost donesene odluke prvostupanjski sud se ponovno pozvao na odredbu čl. 62. st. 2. ZVDSP-a i svoje obrazloženje prema kojem je tužiteljica ovlaštena samostalno poduzimati radnje radi ostvarivanja članskih prava kada je jedino ona pristupila na skupštinu.

7.3. Osvrt na pravni stav prvostupanjskog suda

Prije svega, u konkretnom predmetu radi se o situaciji u kojoj je društvu poznato da postoje dva potencijalna nasljednika. Nijedan od nasljednika nije upisan u knjigu poslovnih udjela, premda je jedan podnio prijavu koja je odbijena, dok drugi nije podnio prijavu. Okolnost da su društvu poznate osobe koje spadaju u krug potencijalnih nasljednika iza preminulog člana društva trebala bi biti od značaja za legitimaciju potencijalnih nasljednika prema društvu pa bi saznanje uprave o tome moglo biti izjednačeno s prijavom. Nadalje, u situaciji kada su društvu poznata dva nasljednika, od kojih su oba uredno pozvana na skupštinu, pa jedan ne dođe, glas nasljednika koji je pristupio mogao bi se uzeti kao glas nasljedničke zajednice ako bi imao punomoć za očitovanje volje u ime cijele nasljedničke zajednice. Pod tim se misli na punomoć drugog nasljednika koji je poznat. U slučaju da postoji još nasljednika, koji nisu poznati društvu, njihovo naknadno javljanje društvu ne bi dovelo u pitanje valjanost donesenih odluka budući da oni u tom trenutku društvu nisu bili poznati.

Prema stajalištu suda, kada su svi ovlaštenici prisutni na skupštini, njihov se glas može uzeti u obzir samo ako glasuju na jednak način. Međutim, kada jedan od ovlaštenika, iako uredno pozvan, ne pristupi skupštini, ovlaštenik koji je pristupio može samostalno ostvariti pravo glasa. Takav pravni stav mogao bi se opravdati time što bi u protivnom činjenica nepristupanja jednog od dva ovlaštenika onemogućila ostvarivanje prava glasa iz poslovnog udjela pa bi jedan od potencijalnih nasljednika mogao pukom pasivnošću spriječiti da se glas koji proizlazi iz konkretnog poslovnog udjela uopće uzme u obzir prilikom glasovanja. S druge strane, ostaje

⁶⁸ Suprotna pravna shvaćanja u odnosu na aktivnu legitimaciju u istovrsnim činjeničnim i pravnim stvarima zauzeta su u odlukama Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske br. Pž-4607/2022 od 14.11.2022., Pž-220/2022 od 24.1.2022., Pž-5222/2021 od 5.11.2021. i Pž-5988/2021 od 10.2.2022.

pitanje može li se sama činjenica da jedan od ovlaštenika nije pristupio skupštini doista tumačiti kao prešutna suglasnost s načinom glasovanja drugog ovlaštenika. Naime, iz okolnosti nepristupanja skupštini nije nužno moguće zaključiti da je odsutni ovlaštenik suglasan s načinom na koji je drugi ovlaštenik ostvario pravo glasa. S obzirom da ovlaštenik koji je pristupio na skupštinu nije jedini ovlaštenik poslovnog udjela koji bi kao takav mogao samostalno ostvariti pravo glasa, opravdano je zahtijevati postojanje ovlaštenja od drugog ovlaštenika koji nije pristupio.

Pravni stav prvostupanjskog suda kojim je tužiteljici priznata samostalna aktivna legitimacija i samostalno ostvarivanje prava glasa ne bi trebalo neposredno izvoditi iz odredbe čl. 62. st. 2. ZVDSP-a. Tom je odredbom svakom zajedničaru omogućeno da glede cijele stvari protiv svakoga postavlja zahtjeve koje bi mogao postaviti i da je jedini njezin vlasnik, pri čemu je takvo samostalno postupanje usmjereno na zaštitu zajedničkog prava i stoga nužno djeluje u korist svih zajedničara. Pobijanje odluke skupštine i ostvarivanje prava glasa razlikuje se od takvog oblika zaštite jer pobijanje konkretne odluke i ostvarivanje prava glasa na određeni način ne mora nužno biti u interesu svih ovlaštenika istog poslovnog udjela. Međutim, pravo na pobijanje odluke skupštine ima određene posebnosti koje mogu opravdati samostalnu aktivnu legitimaciju pojedinog ovlaštenika poslovnog udjela neovisno o navedenoj odredbi. Svrha prava na pobijanje nije samo zaštita pojedinačnih interesa ovlaštenika poslovnog udjela, nego i omogućavanje sudske kontrole odluka skupštine. Osim toga, ZTD pravo na pobijanje veže uz određene pretpostavke koje se odnose na postupanje ovlaštenika na konkretnoj skupštini, osobito njegovo sudjelovanje u radu skupštine i izjavljivanje protivljenja donesenoj odluci na zapisnik. U tom se smislu čini neopravdanim ovlašteniku koji je sudjelovao u radu skupštine, glasovao protiv odluke i svoje protivljenje izjavio na zapisnik uskratiti mogućnost samostalnog pokretanja postupka samo zato što drugi ovlaštenik istog poslovnog udjela ne želi pobijati donesenu odluku. Suprotno bi shvaćanje omogućilo jednom ovlašteniku istog poslovnog udjela da svojim protivljenjem pokretanju postupka onemogući drugoga u ostvarivanju sudske zaštite, iako je ovaj ispunio pretpostavke koje ZTD zahtijeva za pobijanje odluke.

Nadalje, u konkretnom slučaju otvara se pitanje mogu li se nasljednici smatrati suparničarima sukladno odredbi čl. 201. ZPP-a, odnosno radi li se o sporu koji se zbog prirode pravnog odnosa prema svim ovlaštenicima istog poslovnog udjela mora riješiti na jednak način. U postupku radi pobijanja odluke skupštine sud ne odlučuje o nasljednom pravu, veličini nasljednih dijelova niti o tome komu pripada poslovni udio, već o zakonitosti konkretne skupštinske odluke. Stoga bi

se moglo zaključiti da priroda spornog odnosa u konkretnom slučaju ne zahtijeva sudjelovanje svih ovlaštenika istog poslovnog udjela na aktivnoj strani.

7.4. Pravni stav drugostupanjskog suda

Drugostupanjski sud odbio je žalbu tuženika i potvrdio prvostupanjsku odluku. Međutim, pritom nije prihvatio obrazloženje prvostupanjskog suda koje se oslanja na ogledno pravno shvaćanje VSRH-a iz 2024. godine. Prema stajalištu drugostupanjskog suda, u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni navedenog pravnog shvaćanja jer se tužiteljica i otac preminulog člana društva ne mogu smatrati članovima iste nasljedničke zajednice. Naime, u obrazloženju odluke drugostupanjski sud polazi od činjenice da je tužiteljica svoje pravo temeljila na oporuci kojom joj je ostavljen predmetni poslovni udio. Sud pritom ističe da u spisu nema dokaza da bi otac preminulog člana društva imao položaj nužnog nasljednika te naglašava da oporuka, sve dok nije uspješno osporena u odgovarajućem postupku, proizvodi pravne učinke. Budući da oporučno nasljeđivanje predstavlja jači pravni temelj od zakonskog nasljeđivanja, drugostupanjski sud zaključuje da tužiteljica u konkretnom slučaju ima prednost pred potencijalnim zakonskim nasljednikom.

7.5. Osvrt na pravni stav drugostupanjskog suda

Drugostupanjski sud zanemaruje činjenicu da se u odnosu na potencijalno nasljedno pravo tužiteljice također vodi postupak te da postoji mogućnost da se u postupku utvrdi da tužiteljica nije izvanbračna supruga preminulog člana društva i da je oporuka ništetna, a u kojem slučaju bi jedini zakonski nasljednik pozvan na nasljeđivanje bio otac preminulog člana društva. Osim toga, ostavinski postupak još uvijek nije okončan pa otac preminulog člana društva može nakon nastavka ostavinskog postupka eventualno podnijeti zahtjev za nužnim dijelom. Do zakonskog nasljeđivanja između ostalog dolazi kada iza ostavitelja nije ostala oporuka ili je ista utvrđena ništetnom.⁶⁹ Kada bi se u konkretnom slučaju utvrdila ništetnost oporuke, tužiteljica bi se pod pretpostavkom utvrđenja postojanja izvanbračne zajednice nalazila zajedno s ocem preminulog člana društva u drugom nasljednom redu.⁷⁰ Ako bi bilo pravomoćno utvrđeno da nije postojala izvanbračna zajednica između tužiteljice i preminulog člana društva, jedini zakonski nasljednik u tom slučaju bio bi otac preminulog člana društva.

⁶⁹ *Op.cit.* u bilj. 24, str. 721.

⁷⁰ *Ibid*, str. 729.

Protiv drugostupanjske odluke tuženik je podnio prijedlog za dopuštenje revizije, a VSRH je dopustio tuženiku podnošenje revizije⁷¹ zbog pravnih pitanja koja glase: „*Tko je ovlašten ostvarivati članska prava u trgovačkom društvu kada između dva potencijalna nasljednika postoji spor o pravu na nasljedstvo - pri čemu jedan nastupa kao oporučni nasljednik na temelju oporuke koja je predmet postupka radi utvrđivanja ništetnosti, a drugi kao zakonski nasljednik - u situaciji kada nije imenovan skrbnik ostavine niti postoji pravomoćno rješenje o nasljeđivanju, odnosno, stječu li takvi nasljednici prava iz poslovnog udjela odmah po smrti ostavitelja kao suovlaštenici na poslovnom udjelu te mogu li samostalno ostvarivati članska prava bez međusobne suglasnosti i mimo pravila o zajedničkom upravljanju iz čl. 417. ZTD-a? Postaje li oporučni nasljednik ovlašten vršiti članska prava iz poslovnog udjela te time i aktivno legitimiran pobijati odluke skupštine društva, u trenutku ostaviteljeve smrti sukladno odredbi čl. 129. st. 1. Zakona o nasljeđivanju ili tek upisom u knjigu poslovnih udjela sukladno odredbi čl. 411. st. 1. i 2. ZTD-a, te ima li na navedeno utjecaj činjenica da je pokrenut postupak pobijanja odnosno proglašenja ništetnom oporuke na temelju koje je postao oporučni nasljednik kao i činjenica da nije doneseno rješenje o nasljeđivanju iza ostavitelja?*“.

8. Pravno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske zauzeto u postupku broj Rev-10/2026 dana 27. siječnja 2026. godine

Odlukom broj Rev-10/2026 od 27. siječnja 2026. godine VSRH je odbio reviziju tuženika izjavljenu protiv drugostupanjske odluke kojom je potvrđena prvostupanjska odluka o utvrđenju ništetnom odluke skupštine o prestanku društva.

Prije svega, VSRH se nije složio sa zaključkom drugostupanjskog suda da se tužiteljica i otac preminulog člana društva ne nalaze u nasljedničkoj zajednici. Naime, VSRH je smatrao da treba poći od osporenosti i neizvjesnosti nasljednopravnog statusa svakog od nasljednika budući da konačno utvrđenje nasljednopravnog statusa nasljednika posljedično može imati utjecaj na odluku u sporu. Pored toga, iz obrazloženja odluke VSRH-a proizlazi da se i ogleđno pravno shvaćanje iz 2024. i novo pravno shvaćanje iz 2026. godine mogu primijeniti neovisno je li se u konkretnom slučaju radi o sporu između oporučnog i nužnog nasljednika ili o sporu između oporučnog i (samo) zakonskog nasljednika. Nakon otklanjanja pravnog stava drugostupanjskog suda o nepostojanju nasljedničke zajednice, VSRH je prepoznao potrebu da izloži pravnu

⁷¹ Revd-2957/2025

problematiku o načinu primjene pravila o zajedničkom ostvarivanju prava iz poslovnog udjela te je u obrazloženju svoje odluke izložio sljedeća sporna pitanja:

- „Mogu li zajednički ovlaštenici poslovnih udjela, ujedno potencijalni nasljednici (uzimajući u obzir činjenicu da rješenje o nasljeđivanju nije doneseno, a da se vodi postupak radi utvrđenja oporuke ništetnom, a da je tužiteljica podnijela prijavu u smislu čl. 411. st. 2. ZTD), samostalno pristupiti na skupštinu i svaki od njih samostalno predstavljati poslovni udjel čijeg su zajednički ovlaštenici“;
- „Mogu li oni na skupštini glasati bez međusobne izričite suglasnosti“;
- „Kako se kvalificira glas jednog od njih dan na skupštini u odsutnosti ostalih zajedničkih ovlaštenika poslovnih udjela“;
- „Je li jedan od njih samostalno aktivno legitimiran na podnošenje tužbe u smislu čl. 362. st. 1., u svezi s čl. 363. ZTD-a.“.

VSRH navodi da bi iz odredbe čl. 60. ZVDSP-a na prvi pogled proizlazilo da bi trebalo zahtijevati pristup svih zajedničkih ovlaštenika kako bi se smatralo da je poslovni udio zastupan na skupštini. Međutim, uzimajući u obzir specifičnosti uređenja i funkcioniranja trgovačkih društava, VSRH smatra da pravila o zajedničkom upravljanju treba tumačiti na način koji omogućava redovito funkcioniranje društva, uz istodobnu zaštitu prava pojedinog ovlaštenika da pristupi skupštini, iznese svoje stajalište i postavi zahtjev. Slijedom toga, nepristupanje ostalih ovlaštenika ne sprječava pojedinog ovlaštenika da samostalno pristupi skupštini i sudjeluje u njezinu radu.

Od samostalnog sudjelovanja na skupštini potrebno je, međutim, razlikovati ostvarivanje prava glasa. U tom pogledu VSRH ne nalazi osnovu za odstupanje od pravila prema kojem zajedničari zajedničkom stvari upravljaju zajednički i odluke donose sporazumno. Sama činjenica da je jedan od zajedničkih ovlaštenika pristupio skupštini ne znači da je ovlašten glasovati u ime ostalih. Jednako tako, nedolazak drugog ovlaštenika na skupštinu ne može se smatrati njegovom prešutnom suglasnošću s načinom na koji je prisutni ovlaštenik glasovao. Dakle, ako skupštini pristupi samo jedan od više zajedničkih ovlaštenika, njegov se glas može pripisati nasljedničkoj zajednici samo ako je ovlašten očitovati zajedničku volju. Ako takvo ovlaštenje ne postoji, glas samo jednog ovlaštenika ne može se pripisati nasljedničkoj zajednici, nego se smatra kao da nije niti dan. Isto vrijedi i ako skupštini pristupi više ovlaštenika, ali ne glasuju jednako. Budući da u tim slučajevima nije oblikovana zajednička volja, glasovi se ne mogu pripisati nijednoj izbornoj opciji (za i protiv). Dakle, prema pravnom

stavu VSRH-a poslovni udio je u cijelosti zastupljen na skupštini kada je prisutan i samo jedan od više ovlaštenika poslovnog udjela (točka 21.4. obrazloženja odluke). No činjenica da je poslovni udio u cijelosti zastupljen na skupštini ako je prisutan i samo jedan ovlaštenik poslovnog udjela, prema pravnom stavu VSRH-a ne znači da je ujedno taj ovlaštenik ovlašten glasovati u ime svih drugih ovlaštenika (točka 21.5. obrazloženja odluke). U konkretnom slučaju, polazeći od izloženog shvaćanja, VSRH je zaključio da odluka o prestanku društva nije donesena iz razloga jer *„nije glasala ni obična natpolovična većina na skupštini zastupanih udjela pa je jasno da one nisu donesene sukladno čl. 467. ZTD-a pa čak niti čl. 445. st. 1. ZTD-a“*. Uzimajući u obzir pravni stav VSRH-a i utvrđene činjenice, čini se da bi ipak trebalo zaključiti da je odluka o prestanku društva donesena. Naime, ako se za glas tužiteljice smatra *„da nije niti dan“*, taj se glas ne računa u ukupan broj danih glasova. Preostaje stoga samo glas drugog člana društva koji je glasovao za odluku o prestanku društva. Budući da je za odluku o prestanku društva potrebna većina od tri četvrtine danih glasova, može se zaključiti da je u konkretnom slučaju odluka donesena jer je jedini glas koji se prema pravnom shvaćanju VSRH-a smatra danim bio glas za tu odluku.

Vrijednost pravnog shvaćanja VSRH-a iz 2026. godine jest u tome što iz njega proizlaze odgovori na neka sporna pitanja, pa tako da:

- *„svi sunasljednici poslovne udjele stječu trenutkom smrti ostavitelja“;*
- *„ako je jedan od zajedničkih ovlaštenika poslovnih udjela, ujedno potencijalnih nasljednika, prije održavanja skupštine podnio prijavu poslovnih udjela u smislu čl. 411. st. 2. ZTD, on može i samostalno, uz izostanak drugog uredno pozvanog zajedničkog ovlaštenika, pristupiti skupštini društva s ograničenom odgovornošću, u kojem će se slučaju smatrati da su na skupštini u cijelosti zastupljeni svi poslovni udjeli kojih je on jedan od zajedničkih ovlaštenika“;*
- *„ako je jedan od tih zajedničkih ovlaštenika poslovnih udjela, ujedno potencijalnih nasljednika, pristupio skupštini društva s ograničenom odgovornošću, glasovao na skupštini, a drugi uredno pozvani zajednički ovlaštenik nije pristupio (pa tako ni dao glas) smatrat će se da nijedan od zajedničkih ovlaštenika (iako su svi njihovi udjeli bili zastupani i „prisutni“ na skupštini) nije dao glas a u tom slučaju se glasovi tih ovlaštenika poslovnih udjela (jer nisu niti dani) neće moći pripisati nijednoj od ponuđenih izbornih opcija“;*
- *„svaki od tih zajedničkih ovlaštenika poslovnih udjela, ujedno potencijalnih nasljednika, je aktivno procesno legitimiran na samostalno podnošenje tužbe za pobijanje odluke*

skupštine društva u smislu čl. 362. toč. 1., u svezi s čl. 363. ZTD, koje su predmet ovoga tužbenog zahtjeva“.

Već iz pravnih stavova nižestupanijskih sudova, pa i iz obrazloženja odluke VSRH-a u kojoj je 2024. godine zauzeo ogledno pravno shvaćanje, bilo je jasno da nasljednici poslovni udio stječu u trenutku smrti ostavitelja. To je VSRH potvrdio i u ovoj odluci iz 2026. godine. No ostaje i dalje prisutna potreba da se regulira pitanje legitimiranja nasljednika pred društvom prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju i pitanje jasnog trenutka od kojeg nasljednici mogu ostvarivati članska prava. Iz činjenica konkretnog predmeta proizlazi da je tužiteljica podnijela prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, ali prijavi nije udovoljeno od strane uprave. Dakle, tužiteljica nije bila upisana u knjigu poslovnih udjela, niti bi se moglo smatrati da je upis obavljen dostavljanjem prijave jer je pitanje je li takva prijava uredna ako joj nije priloženo pravomoćno rješenje o nasljeđivanju. Unatoč tome, VSRH je priznao tužiteljici ovlaštenje imatelja poslovnog udjela, a slijedom čega bi se moglo zaključiti da činjenica što nasljednik poslovnog udjela nije upisan u knjigu poslovnih udjela (kao jedan od imatelja poslovnog udjela) nije od utjecaja na ostvarivanje članskih prava. Iako je VSRH bio ograničen činjenicama iz konkretnog predmeta te se nije upuštao u ocjenu bi li tužiteljica imala iste ovlasti da nije podnijela prijavu, iz cjelokupnog obrazloženja odluke VSRH-a moglo bi se zaključiti da podnošenje prijave i upis u knjigu poslovnih udjela nisu presudni za ostvarivanje članskih prava, tim više jer drugi nasljednik nije podnio prijavu pa je njegova neprisutnost na skupštini svejedno imala utjecaj na ocjenu glasa tužiteljice, a pored toga prema pravnom stavu VSRH-a i taj nasljednik ima pravo na samostalno podnošenje tužbe. Nadalje, nemamo još ni jasna pravila prema kojima bi se moglo zaključiti da je prijava uredna ili ne, odnosno što se uz prijavu mora priložiti da bi netko u odnosu prema društvu mogao ostvarivati članska prava iza preminulog člana društva prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju. U konačnici, bilo bi apsurdno da sama činjenica podnošenja prijave (makar i neuredne) može značiti da osoba ima pravo ostvarivati članska prava iza preminulog člana društva. U konkretnom slučaju bi se moglo postaviti i pitanje zašto je društvo pozvalo na skupštinu drugog ovlaštenika poslovnog udjela ako on nije podnio prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, odnosno od kakvog je utjecaja činjenica što je društvo očigledno na drugi način došlo do saznanja o možebitnom nasljedniku poslovnog udjela. Zaključno se ističe da je u svakom slučaju nužno postaviti pravila iz kojih će biti jasno koju dokumentaciju zainteresirane osobe moraju dostaviti uz prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela te je li tom dokumentacijom dovoljno učiniti vjerojatnim da su nasljednici preminulog člana društva.

U kontekstu podnošenja prijave za upis u knjigu poslovnih udjela, zanimljivo je sagledati i odredbu čl. 59. st. 4. ZVDSP-a koja bi se mogla analogno primijeniti. Naime, tom odredbom je određeno da je svaki zajedničar ovlašten zahtijevati da se zajedničko vlasništvo upiše u zemljišnu knjigu u korist svih zajedničara kao njihovo zajedničko vlasništvo, a isto tako i da se zajedničko vlasništvo pokretnine upiše u javne upisnike ako se vode za pokretnine. Iako knjiga poslovnih udjela nije javna nego privatna knjiga, analognom primjenom navedene odredbe bilo koji od ovlaštenika poslovnog udjela imao bi ovlast zahtijevati da se nasljednička zajednica upiše u knjigu poslovnih udjela u korist svih ovlaštenika. Pri tome se napominje da sudovi prema uvriježenoj sudskoj praksi odbijaju upis zajedničkog vlasništva na nekretnini ako uz prijedlog za uknjižbu prava vlasništva nije priloženo pravomoćno rješenje o nasljeđivanju.⁷² Također se čini potrebnim urediti pravne učinke podnošenja prijave društvu kada prijavu društvu u svoje ime podnosi jedan ili samo neki od više nasljednika. Naime, nameće se pitanje od kakvog je utjecaja na ostvarivanje prava nasljednika koji nisu podnijeli prijavu, i na nasljedničku zajednicu općenito, činjenica da su samo neki od nasljednika podnijeli prijavu u svoje ime. Činjenica da nasljednik nije podnio društvu prijavu zajedno s odgovarajućom dokumentacijom ne može isključiti pravo nasljednika na poslovni udio budući da ga je stekao smrću ostavitelja, ali zbog odredbe čl. 411. st. 1. ZTD-a postoji osnov da mu se onemogući ostvarivanje upravljačkih članskih prava. Naime, treba imati na umu da odredba čl. 411. st. 1. ZTD-a ima zaštitnu funkciju za društvo te bi izgubila svoju svrhu kada bi se dopustilo ostvarivanje prava svim potencijalnim nasljednicima neovisno o tome jesu li podnijeli prijavu društvu, je li podnesena prijava uredna i sl. Stoga se čini svrsishodnim izričito odrediti posljedicu nepodnošenja prijave od strane nasljednika na način da se u skladu s odredbom čl. 411. onemogući ostvarivanje upravljačkih prava od strane onih koji ne podnesu prijavu, dok oni koji su podnijeli imaju ih pravo ostvarivati na način određen odredbom čl. 417. st. 1. ZTD-a. Što se tiče imovinskih prava, ona bi se ionako ostvarivala u korist nasljedničke zajednice, a pojedinom nasljedniku bi ostvarene koristi pripale tek po razvrgnuću te zajednice, odnosno podjelom poslovnog udjela. Nakon što se rješenje o nasljeđivanju donese i stekne svojstvo pravomoćnosti, moglo bi se odrediti da je javni bilježnik dužan rješenje o nasljeđivanju dostaviti društvu, a uprava društva izmijeniti popis članova društva na način da naznači sve imatelje konkretnog poslovnog udjela, odnosno da je već javni bilježnik dužan sastaviti popis

⁷² Belaj V., *Zajedničko vlasništvo - pojam, sadržaj i pravno značenje*, Pravo i porezi br. 12, prosinac 2005., str. 29.

članova u kojem će biti naznačeni i svi imatelji konkretnog poslovnog udjela i dostaviti taj popis registarskom sudu.

Nadalje, pravo na podnošenje tužbe radi pobijanja odluke skupštine VSRH priznaje i ovlašteniku koji je pristupio skupštini i onom koji nije. Odredbama čl. 449. u vezi s čl. 362. ZTD-a određeno je da ovlaštenje za pobijanje odluke skupštine ima član društva koji je sudjelovao u radu skupštine i izjavio protivljenje na zapisnik, kao i član društva koji nije sudjelovao u radu skupštine jer mu pogrešno nije bilo dopušteno da sudjeluje. Iako bi se prema presumpciji koju postavlja VSRH smatralo da je poslovni udio u cijelosti zastupljen kao da su svi ovlaštenici bili prisutni na skupštini, time se ujedno ne presumira da je izjavljeno protivljenje na zapisnik od strane prisutnog ovlaštenika ujedno i očitovanje volje onoga koji nije prisutan. Stoga bi se priznavanjem prava na podnošenje tužbe onom ovlašteniku koji nije bio prisutan na skupštini i koji nije izjavio protivljenje na zapisnik zaobišle odredbe ZTD-a koje uređuju ovlaštenje za pobijanje odluke skupštine.

9. Odgovornost za ostaviteljeve dugove prema ZN-u i odgovornost za članske obveze prema ZTD-u

Smrću člana društva na njegove nasljednike ne prelaze samo prava koja proizlaze iz poslovnog udjela, nego i njegove članske obveze. Među tim obvezama osobito se ističu obveza uplate neuplaćenog uloga, obveza plaćanja zakonskih zateznih kamata zbog zakašnjenja s uplatom uloga te obveza izvršenja dodatnih činidbi ako su one bile predviđene društvenim ugovorom.

U ovom dijelu rada postavlja se pitanje odgovaraju li nasljednici za članske obveze kao nasljednici prema pravilima nasljednog prava ili kao novi imatelji poslovnog udjela prema pravilima prava društava. Naime, čl. 417. st. 1. ZTD-a određuje da više ovlaštenika poslovnog udjela solidarno odgovara za obveze koje otpadaju na taj udio. Prema čl. 139. st. 4. ZN-a, kada ostavitelj ima više nasljednika, oni solidarno odgovaraju za njegove dugove, ali svaki samo do visine vrijednosti svoga nasljednog dijela.

Smisao ograničenja odgovornosti nasljednika leži u zaštiti nasljednika od toga da zbog nasljeđivanja budu dovedeni u nepovoljniji imovinski položaj nego što bi bili da nisu stekli nasljedstvo. Iz toga proizlazi da nasljednik za ostaviteljeve dugove u pravilu ne može odgovarati iznad vrijednosti imovine koju je naslijedio. U njemačkoj pravnoj književnosti ističe se stav prema kojem takvo ograničenje odgovornosti ne ugrožava interese društva, ostalih

članova i vjerovnika.⁷³ Naime, ni prije smrti člana društva vjerovnici nisu mogli svoje tražbine namirivati iz veće imovine od one kojom je raspolagao ostavitelj. Stoga se smatra da ograničenje odgovornosti nasljednika ne dovodi do pogoršanja položaja vjerovnika, dok bi suprotan pristup doveo do toga da društvo i vjerovnici nakon smrti člana budu u povoljnijem položaju nego što su bili za njegovog života.⁷⁴ U tom smislu njemački autori dalje ističu da ne postoji nijedna odredba Zakona o društvima s ograničenom odgovornošću koja bi branila ograničenje odgovornosti člana društva te oni smatraju da se položaj društva ni na koji način ne pogoršava budući da društvu i dalje na raspolaganju stoji cjelokupna imovina ostavitelja.⁷⁵ Također smatraju da bi, kada bi nasljednik odgovarao neograničeno, društvo bilo povlašteno u odnosu na ranije pravno stanje, što po njima ni na koji način nije opravdano. Neograničena odgovornost za članske obveze, osobito kada je riječ o obvezama veće vrijednosti, mogla bi nasljednike dovesti u situaciju da procijene kako im je povoljnije odreći se nasljedstva nego preuzeti takvu odgovornost. Ako bi se svi nasljednici odrekli nasljedstva, sukladno odredbi čl. 6. ZN-a ostavina bi prešla na općinu, odnosno grad na čijem se području nalazi pretežiti dio ostavine. Slijedom toga, prihvaćanje stajališta prema kojem nasljednici za članske obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela odgovaraju neograničeno cijelom svojom imovinom moglo bi dovesti do toga da poslovni udio u konačnici prijeđe na jedinicu lokalne samouprave, a takvu posljedicu zakonodavac vjerojatno nije imao na umu prilikom propisivanja općeg pravila iz čl. 6. ZN-a. Naime, prijelaz poslovnog udjela na jedinicu lokalne samouprave teško bi se mogao smatrati svrhom navedenog pravila budući da bi društvo umjesto nasljednika kao novog člana dobilo osobu javnog prava koja s društvom prethodno nije bila povezana niti je svojom voljom stupila u članski odnos. Osim toga, obveze povezane s poslovnim udjelom u konačnici bi se podmirivale iz imovine jedinice lokalne samouprave, odnosno iz sredstava javnog proračuna, pa bi teret odgovornosti posredno snosila šira zajednica građana. Time bi zaštitna funkcija ograničenja odgovornosti nasljednika iz čl. 139. st. 4. ZN-a bila dovedena u pitanje.

Međutim, pitanje odgovornosti za članske obveze nije moguće promatrati isključivo kroz prizmu nasljednog prava. Nasljeđivanjem poslovnog udjela dolazi do promjene u članskoj strukturi društva te nasljednici stupaju u pravni položaj člana društva. Posljedično tome, oni više nisu samo nasljednici ostavitelja nego i nositelji prava i obveza koje proizlaze iz poslovnog udjela. Interes društva da se odgovornost za članske obveze ne ograničava proizlazi ponajprije

⁷³ Münchener Kommentar GmbHG, paragrafi 450-452, 5. izdanje, 2025.

⁷⁴ Münchener Kommentar GmbHG, paragrafi 450-452, 5. izdanje, 2025.

⁷⁵ *Op.cit.* u bilj. 31. str. 12.

iz načela unosa i održanja temeljnog kapitala. To je načelo ujedno razlog zbog kojeg ZTD u više navrata odstupa od općih pravnih pravila drugih grana prava. Tako član društva ne može uskratiti uplatu svoga uloga zbog toga što drugi član nije ispunio svoju obvezu, niti društvo može zahtijevati raskid ugovora kada je član umjesto ugovorenog uloga unio stvar s nedostacima. Nadalje, članovi društva ne mogu zahtijevati povrat onoga što su uplatili na ime uloga. U tom kontekstu značajna je upravo i odredba čl. 417. st. 1. ZTD-a prema kojoj više ovlaštenika na poslovnom udjelu solidarno odgovara za obveze koje otpadaju na taj poslovni udio. Za razliku od čl. 139. st. 4. ZN-a, navedena odredba ne predviđa ograničenje odgovornosti do visine vrijednosti naslijeđene imovine. Pri tome je upitno može li se iz same odredbe čl. 417. st. 1. ZTD-a zaključiti da je zakonodavac imao namjeru isključiti primjenu ograničenja odgovornosti nasljednika propisanog čl. 139. st. 4. ZN-a. Naime, čl. 417. st. 1. ZTD-a ne određuje isključivo slučaj nasljeđivanja poslovnog udjela od strane više osoba, nego se općenito odnosi na sve situacije u kojima na jednom poslovnom udjelu postoji više ovlaštenika, pa tako i u slučaju nasljeđivanja poslovnog udjela od strane više osoba. Stoga nije sasvim jasno predstavlja li izostanak ograničenja odgovornosti svjesno odstupanje zakonodavca od općih pravnih pravila nasljednog prava ili zakonodavac prilikom uređenja položaja više ovlaštenika na poslovnom udjelu nije posebno vodio računa o specifičnostima nasljeđivanja poslovnog udjela.

Čini se da postoje uvjerljivi argumenti u prilog oba pristupa. S jedne strane, zaštitna funkcija čl. 139. st. 4. ZN-a i načelo da nasljednik ne bi trebao biti doveden u nepovoljniji položaj zbog samog nasljeđivanja govore u prilog ograničenju odgovornosti i za članske obveze koje su postojale u trenutku smrti ostavitelja. S druge strane, posebna narav poslovnog udjela i načelo unosa i održanja temeljnog kapitala opravdavaju stroži pristup prema osobama koje su stupile u položaj člana društva. U nedostatku izričitog zakonskog uređenja teško je sa sigurnošću zaključiti da je zakonodavac odredbom čl. 417. st. 1. ZTD-a imao namjeru isključiti primjenu ograničenja odgovornosti propisanog čl. 139. st. 4. ZN-a. Zbog toga bi radi pravne sigurnosti bilo poželjno izričito normativno urediti odnos navedenih odredbi te jasno odrediti odgovaraju li nasljednici za članske obveze kao nasljednici ili kao novi imatelji poslovnog udjela.

10. Zaključak

Temeljni problemi koji su se razmatrali u radu proizlaze iz dvojne prirode poslovnog udjela koji istodobno predstavlja dio ostavine preminulog člana društva i izraz njegova članstva u društvu s ograničenom odgovornošću. Zbog toga nasljeđivanje poslovnog udjela otvara niz

pitanja koja se nalaze na sjecištu nasljednog prava i prava društava, a na koja postojeća zakonska rješenja ne daju potpune odgovore. Iako ZTD izričito dopušta nasljeđivanje poslovnih udjela, postojeći normativni okvir ne usklađuje u potpunosti pravne učinke nasljeđivanja s pravilima prava društava, što osobito dolazi do izražaja kada poslovni udio nasljeđuje više osoba.

Polazeći od načela univerzalne sukcesije, poslovni udio sveopćim pravnim sljedništvom prelazi na nasljednike u trenutku smrti ostavitelja. U skladu s tim načelom u radu je prihvaćeno i shvaćanje prema kojem postoji samo jedna nasljednička zajednica koja obuhvaća sve nasljednike i cjelokupnu ostavinu, a ne više zasebnih nasljedničkih zajednica koje bi činili pojedini nasljednici u odnosu na pojedina prava iz ostavine. Ako bi se naknadno utvrdilo da određena osoba nije naslijedila poslovni udio, kao i u slučaju da određena osoba nije uopće član nasljedničke zajednice, odluke skupštine u čijem je donošenju ta osoba sudjelovala bile bi valjane, dok bi se odnos između osoba koje nisu naslijedile poslovni udio, a ostvarivale su članska prava, i osoba koje su naslijedile poslovni udio prosuđivao prema pravilima o poslovođstvu bez naloga ili pravilima odgovornosti za štetu. Odluke skupštine bi bile valjane i u slučaju da se naknadno pokaže da, pored nasljednika koji su se legitimirali društvu i sudjelovali u donošenju odluke, postoje i drugi nasljednici koji do tada nisu bili poznati društvu.

Kada je u pitanju trenutak od kojeg nasljednici mogu ostvarivati članska prava, pokazalo se potrebnim urediti pitanje legitimacije potencijalnih nasljednika prema društvu u razdoblju prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju. U tom smislu u radu su izložena dva moguća normativna rješenja. Jedno bi bilo mirovanje prava iz poslovnog udjela do pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju, dok bi se prema drugom potencijalnim nasljednicima omogućilo ostvarivanje članskih prava i prije pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju ako društvu učine vjerojatnim da pripadaju krugu nasljednika preminulog člana društva. Potonje rješenje se čini prihvatljivijim jer omogućuje ostvarivanje prava iz poslovnog udjela neposredno nakon smrti člana društva, a istodobno štiti društvo tako što ono prava priznaje samo osobama koje su se prema njemu legitimirale na propisani način. U tom razdoblju ipak postoji mogućnost zlorabe prave u smislu da, primjerice, netko s ciljem ostvarivanja prava u društvu svoj status nasljednika učini vjerojatnim na temelju oporuke koju je prethodno krivotvorio. U tom slučaju ostalim ovlaštenicima na raspolaganju stoje pravna sredstva poput određivanja privremene mjere u skladu s odredbama Ovršnog zakona. Pravomoćnošću rješenja o nasljeđivanju prestala bi potreba za privremenim načinom legitimacije jer bi tada bilo poznato tko je naslijedio poslovni udio.

U pogledu ostvarivanja članskih prava potrebno je razlikovati unutarnji odnos između nasljednika od njihova odnosa prema društvu. Pravomoćno rješenje o nasljeđivanju ne mijenja zahtjev da više ovlaštenika istog poslovnog udjela prema društvu prava ostvaruje zajedno sukladno čl. 417. st. 1. ZTD-a. Poslovni udio i nakon utvrđenja nasljednih dijelova ostaje jedinstvena pravna cjelina. Pravomoćno rješenje o nasljeđivanju, međutim, ima značenje za unutarnji odnos nasljednika. Prije utvrđenja nasljednih dijelova njihova se volja oblikuje prema pravilima o zajedničkom vlasništvu, dok se nakon njihova utvrđenja primjenjuju pravila o suvlasništvu. Samostalno ostvarivanje članskih prava iz poslovnog udjela može uslijediti tek u slučaju podjele naslijeđenog poslovnog udjela, pri čemu donošenjem rješenja o nasljeđivanju ne dolazi do automatske podjele poslovnog udjela niti bi sud u ostavinskom postupku bio ovlašten to učiniti. Nadalje, može se zaključiti da legitimacija nasljednika prema društvu ne predstavlja pretpostavku za stjecanje prava iz poslovnog udjela, ali ima važnu ulogu u njihovu ostvarivanju. Dok je za ostvarivanje upravljačkih prava nužno da društvo raspolaže saznanjem o osobama koje ih ostvaruju, imovinske koristi koje proizlaze iz poslovnog udjela pripadaju nasljedničkoj zajednici kao cjelini pa okolnost da se pojedini nasljednici nisu legitimirali društvu ne utječe na njihovo pravo da sudjeluju u raspodjeli tih koristi.

Pravilo o zajedničkom ostvarivanju prava ne bi trebalo tumačiti na jednak način u odnosu na sva članska prava. Narav pojedinog prava i svrha njegova ostvarivanja zahtijevaju razlikovanje prava koja pojedini ovlaštenik može ostvarivati samostalno od prava kod kojih je potrebno jedinstveno očitovanje volje više ovlaštenika. Tako bi pravo na sudjelovanje u radu skupštine i pravo na obaviještenost svaki ovlaštenik trebao moći ostvarivati samostalno, dok ostvarivanje prava glasa zahtijeva dodatno razmatranje načina na koji je u unutarnjem odnosu oblikovana zajednička volja.

U odnosu na ostvarivanje prava glasa, ako je na skupštini pristupan samo jedan ili više ovlaštenika, za očitovanje volje nasljedničke zajednice potrebna im je punomoć od strane ostalih ovlaštenika koji su poznati društvu. U slučaju kada se u unutarnjem odnosu ovlaštenika primjenjuju pravila o suvlasništvu pa skupštini pristupi jedan ili više njih koji čine potrebnu većinu prema pravu zajednice, dovoljno je da oni očituju volju koja u tom slučaju predstavlja i volju zajednice ako se radi o odluci koja se donosi većinom. Pravo na pobijanje odluke skupštine također zahtijeva zasebno promatranje. Njegova svrha nije samo zaštita pojedinačnog interesa ovlaštenika, nego i omogućavanje sudske kontrole zakonitosti skupštinskih odluka. Stoga se opravdanim čini priznati samostalnu aktivnu legitimaciju ovlašteniku koji ispunjava zakonske pretpostavke za pobijanje odluke iz čl. 362. ZTD-a.

Posebno složenim pokazuje se pitanje odgovornosti za obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela. Na tom se području susreću zaštitna funkcija ograničenja odgovornosti nasljednika iz nasljednog prava i interes društva da članovi izvršavaju svoje članske obveze u cijelosti. Iako odredba čl. 417. st. 1. ZTD-a predviđa solidarnu odgovornost više ovlaštenika poslovnog udjela za obveze koje otpadaju na taj udio, iz nje nije moguće sa sigurnošću zaključiti da je zakonodavac imao namjeru isključiti primjenu ograničenja odgovornosti nasljednika propisanog čl. 139. st. 4. ZN-a. Budući da se navedena odredba ne odnosi isključivo na slučajeve nasljeđivanja poslovnog udjela, nego na sve situacije u kojima postoji više ovlaštenika na istom poslovnom udjelu, ostaje otvoreno pitanje odgovaraju li nasljednici za članske obveze kao nasljednici ili kao novi imatelji poslovnog udjela.

Pravna shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske razriješila su dio dvojbi vezanih uz nasljeđivanje poslovnih udjela, ali su istodobno otvorila i nova pitanja. Stoga bi radi veće pravne sigurnosti trebalo preciznije urediti položaj nasljednika prema društvu, način njihove legitimacije, način ostvarivanja članskih prava, kao i opseg njihove odgovornosti za obveze koje proizlaze iz poslovnog udjela. Do tada će daljnji razvoj sudske prakse i pravne teorije imati ključnu ulogu u rješavanju otvorenih pitanja vezanih uz pravni položaj nasljednika poslovnog udjela.

11. Literatura:

Knjige:

1. Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Organizator, Zagreb, 2008.,
2. Barbić, J., Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Organizator, Zagreb, 2025.,
3. Barbić, J., Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak II. Društvo s ograničenom odgovornošću, Društvo za uzajamno osiguranje, Kreditna unija, Europsko društvo, Zadruga, Europska zadruga, Organizator, Zagreb, 2025.,
4. Barbić, J., Pravo društava, Knjiga treća, Društva osoba, Organizator, Zagreb, 2002.,
5. Ćesić, Z., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, Knjiga treća, članak 385. - članak 472.h, Libertin naklada, Rijeka, 2024.,
6. Klarić, P.; Vedriš, M., Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2025.,
7. Triva, S., Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2004.
8. Däubler, W., *Die Vererbung des Geschäftsanteils bei der GmbH*, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, Köln, 1965.

Stručni članci :

1. Barbić, J., Poslovni udio kao utjelovljenje članstva u društvu s ograničenom odgovornošću, Pravo i porezi, br. 12, 2000.,
2. Barbić, J., Stjecanje i prestanak članstva u društvu s ograničenom odgovornošću, Pravo i porezi, br. 1, 2001.,
3. Barbić, J., Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društava, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 44, 2007.,
4. Bego, T., Nasljeđivanje poslovnog udjela trgovačkog društva s ograničenom odgovornošću, RRIF, 2017.,
5. Čulinović-Herc, E.; Braut Filipović, M.; Madžarov Matijević, S., Prijenos poslovnog udjela u društvu s ograničenom odgovornošću u uvjetima smjene generacija, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 46, br. 1, 2025.,
6. Doppelbauer, A., Gesellschaftsrechtliche gestaltungsmöglichkeiten bei der vererbung von GmbH-anteilen, 2025.,
7. Krešić, M., Tumačenje i argumentacija, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 60, 2023.,

8. Markovinović, H., Prijenos poslovnog udjela – što jest, a što ne bi trebao biti, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 72, 2022.,
9. Tomić, I., Tumačenje, pravne praznine i načelo zakonitosti, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. 28, 2020.
10. Stilinović, M., *Sudbina poduzeća (gospodarske cjeline) nakon poduzetnikove smrti - nasljeđivanje, nasljednička zajednica i izazovi u očuvanju kontinuiteta u poslovanju*, Zbornik 64. susreta pravnika, Opatija, 2025.
11. Schmidt, J., *Die gemeinschaftliche Ausübung von Rechten aus einem GmbH-Anteil*
12. Maganić, A., *Razvrgnuće suvlasničke zajednice*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 29., br. 1., 2008.
13. Belaj V., *Zajedničko vlasništvo - pojam, sadržaj i pravno značenje*, Pravo i porezi br. 12, prosinac 2005.,

Zakoni

1. Zakon o nasljeđivanju, Narodne novine, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19.,
2. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23.,
3. Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23.,
4. Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23, 136/24.,
5. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17.

Sudska praksa

1. Presuda i rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu, br. P-1437/2024 od 13.12.2024.,
2. Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, br. Pž-1339/2013 od 29.5.2017.,
3. Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, br. Pž-220/2022 od 24.1.2022.,
4. Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, br. Pž-4607/2022 od 14.11.2022.,
5. Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, br. Pž-5222/2021 od 5.11.2021.,

6. Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, br. Pž-5988/2021 od 10.12.2022.,
7. Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, br. Pž-470/2025 od 10.4.2025.,
8. Presuda Županijskog suda u Splitu, br. Gž-490/2025 od 21.5.2025.,
9. Rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. Gop 1/2023 od 10.1.2024.,
10. Rješenje Županijskog suda u Zadru, br. Gž-919/2024 od 25.2.2025.
11. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. Rev-10/2026 od 27.1.2026.
12. BGH, presuda od 14. prosinca 1967., II ZR 30/67, BGHZ 49, 183, 185–187
13. OLG Karlsruhe, odluka od 16. prosinca 2013., 7 W 76/13, GmbHR 2014, 254.
14. OLG Stuttgart, odluka od 9. rujna 2014., 14 U 9/14, GmbHR 2015, 192; ZIP 2015, 873.
15. BGH, presuda od 12. lipnja 1989., II ZR 246/88, BGHZ 108, 21, 30–31.

12. Popis kratica:

- Bilj. - bilješka
- Br. - broj
- Čl. - članak
- I dr. - i drugo
- Ibid. - Ibidem (na istome mjestu)
- Op.cit. - Opus citatum (navedeno djelo)
- St. - stavak
- Str. - stranica
- Tj. - to jest
- TS ZG - Trgovački sud u Zagrebu
- Ur. - urednik
- Vol. - volumen
- Vs. - versus (protiv)
- VSRH - Vrhovni sud Republike Hrvatske
- VTSRH - Visoki trgovački sud Republike Hrvatske
- ZN - Zakon o nasljeđivanju
- ZOO - Zakon o obveznim odnosima
- ZPP - Zakon o parničnom postupku
- ZTD - Zakon o trgovačkim društvima
- ZVDSP - Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima
- GmbHG - *Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, Zakon o društvima s ograničenom odgovornošću
- BGB - *Bürgerliches Gesetzbuch*, Njemački građanski zakonik
- BGH - *Bundesgerichtshof*, Vrhovni savezni sud
- OLG Karlsruhe - *Oberlandesgericht Karlsruhe*, Viši pokrajinski sud u Karlsruheu
- OLG Stuttgart - *Oberlandesgericht Stuttgart*, Viši pokrajinski sud u Stuttgartu